

Funded by the European Union's
Seventh Framework Programme

trafoon

Traditional Food Network to improve the transfer of knowledge for innovation

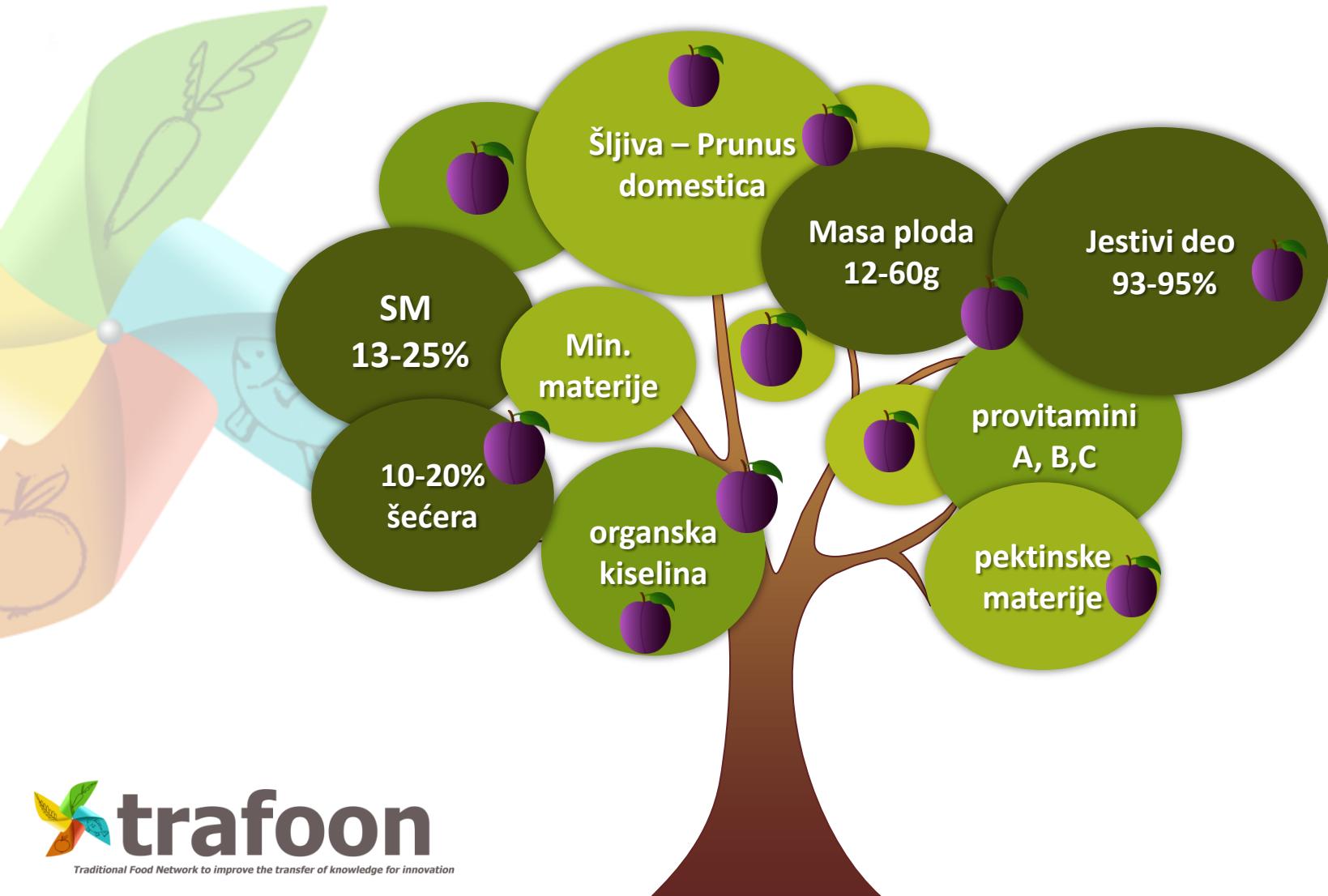
Marketinški kanali šljive u Republici Srbiji

Dr. sc. agr. & Dr. ecc. **Vlade Zaric**

Profesor

Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet
Institut za Agroekonomiju
Nemanjina 6
11080 Beograd – Zemun

Karakteristike ploda šljive

Karakteristike proizvodnje šljive u Srbiji

- Srbija je drugi najveći proizvođač šljive u svetu, posmatrajući prosečnu proizvodnju u periodu 2003-2013 (*izvor FAO*)
- Troškovi podizanja 1 ha zasada isnose od 6500 EUR do ... EUR
- Prinos od 1 t/ha do 45 t/ha
- Dobrim zasadom se smatraju zasadi sa prinosom oko 25 t/ha
- 75% od ukupne proizvodnje šljive se preradi u rakiju
- Analiziran je period 2003-2013

Prerađevine od svežih šljiva

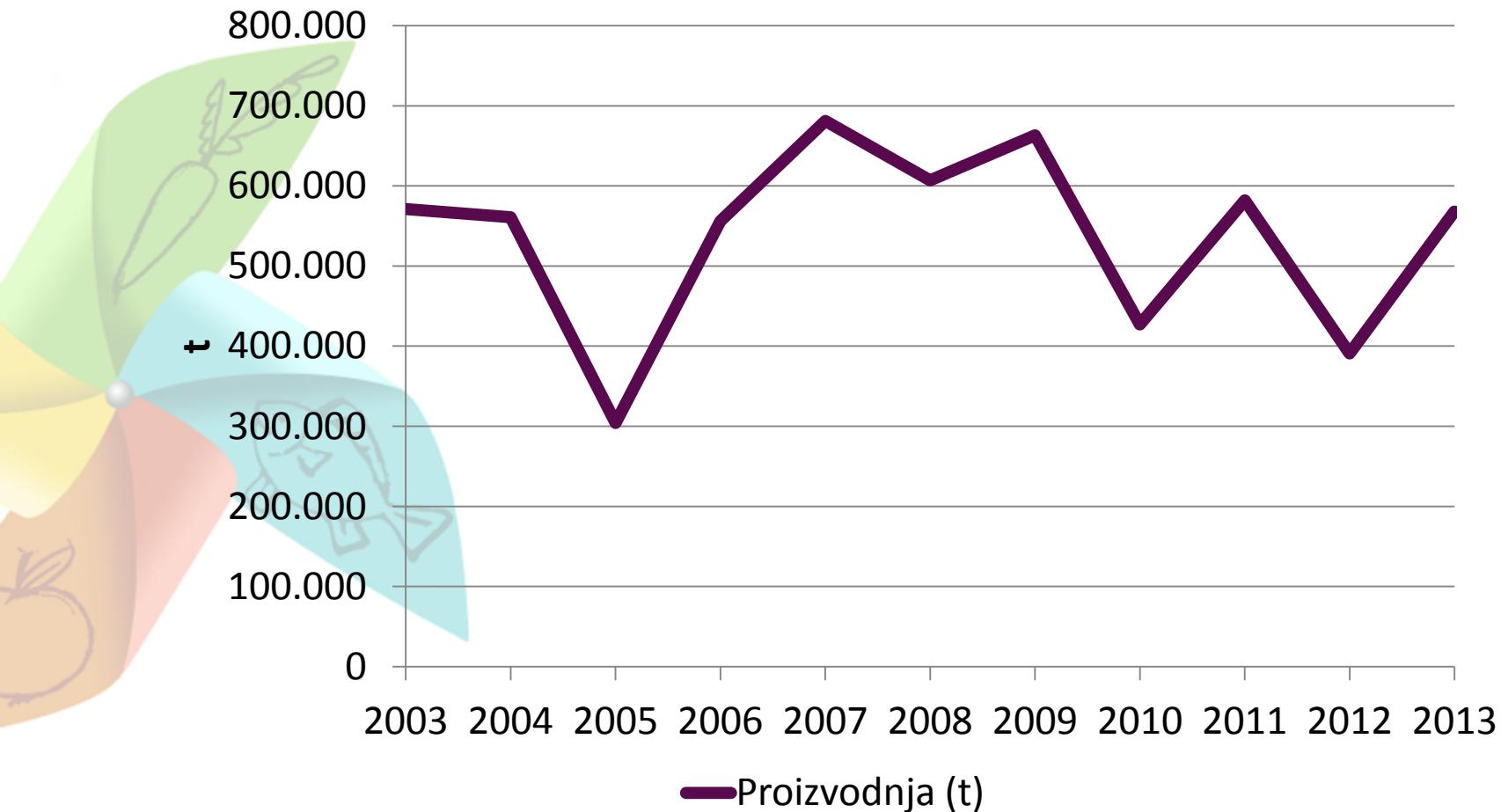
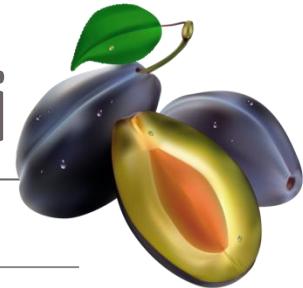

- rakija (šljivovica)
- suve šljive
- smrznute šljive
- džem
- pekmez
- marmelada
- kompot
- slatko
- pire pasta od šljiva
- sokovi

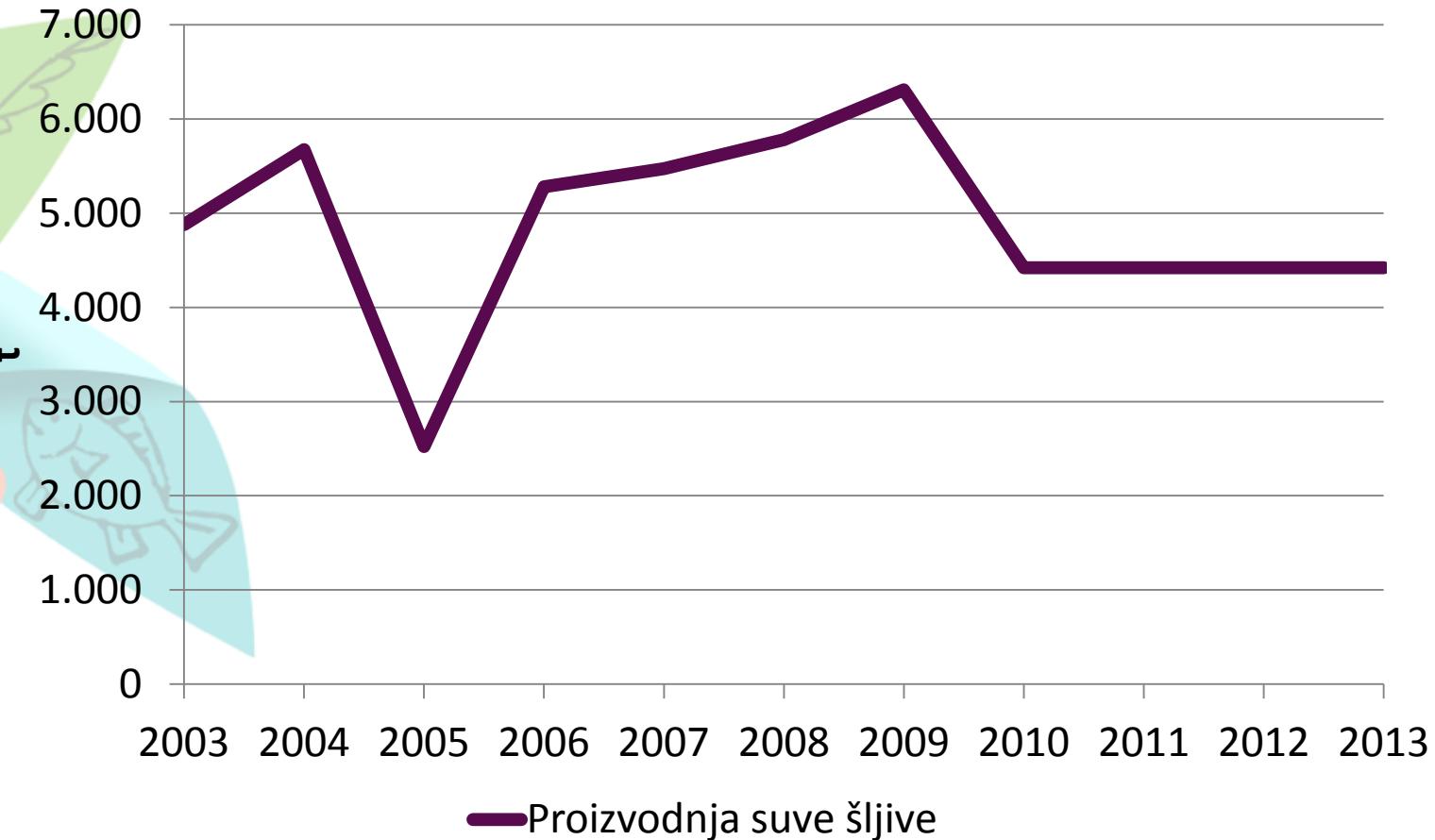
Proizvodnja svežih šljiva u Srbiji

Grafikon 1: Proizvodnja svežih šljiva u Srbiji u periodu od 2003. do 2013. godine

Izvor: Statistički godišnjaci RZS

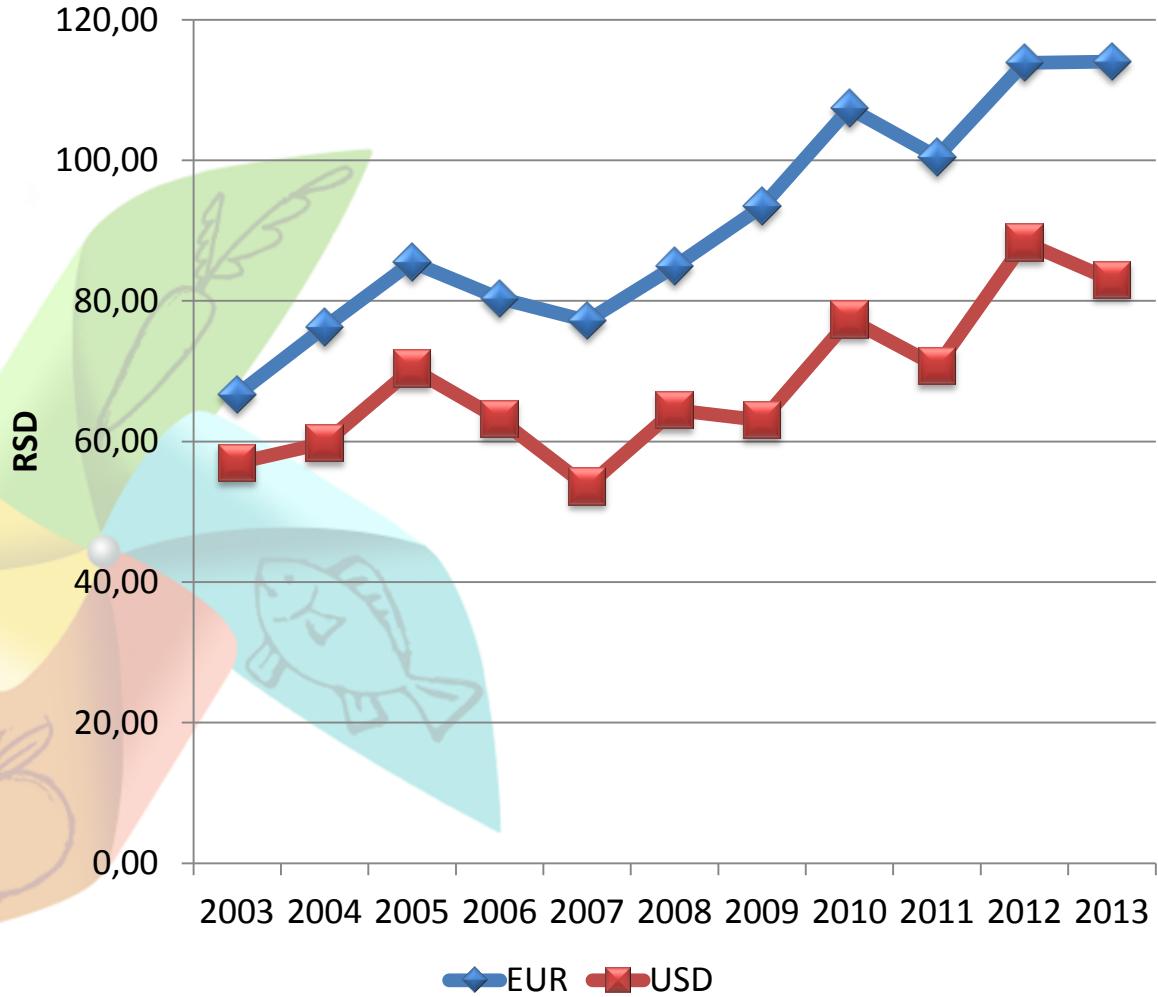
Proizvodnja suvih šljiva

Grafikon 2: Proizvodnja suvih šljiva na teritoriji Srbije u periodu od 2003. do 2013. godine

Tabela 1: Srednji kurs dinara na dan 30.10. (2003-2013)

Godine	Srednji kurs dinara na dan 30.10.	
	USD	EUR
2003	56,95	66,69
2004	59,77	76,25
2005	70,37	85,53
2006	63,16	80,34
2007	53,58	77,18
2008	64,45	84,93
2009	63,00	93,43
2010	77,34	107,43
2011	70,73	100,49
2012	88,32	113,87
2013	82,97	114,03

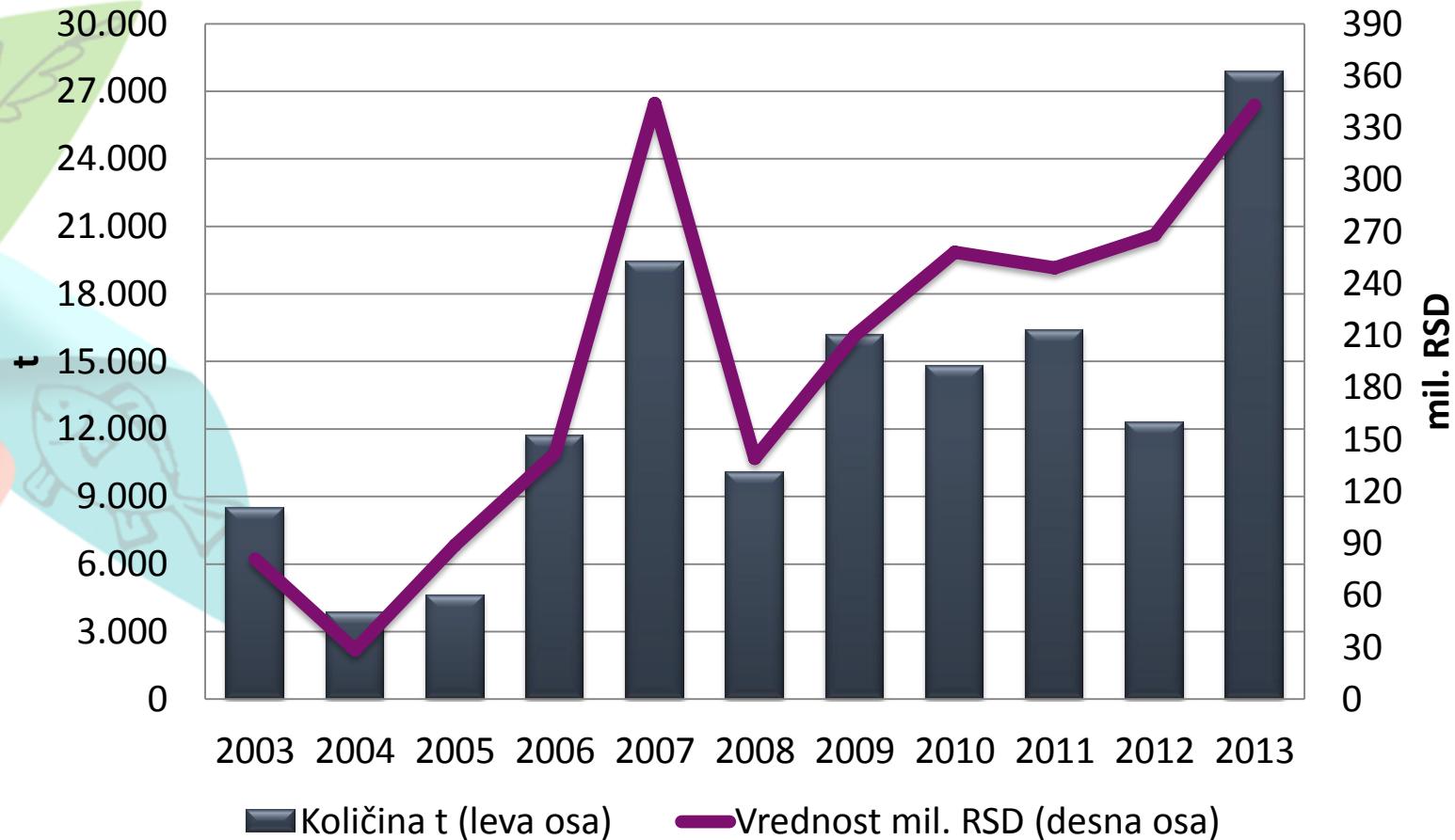

Grafikon 3: Srednji kurs dinara na dan 30.10. (2003-2013)

Izvor: sopstveni prikaz na osnovu podataka NBS

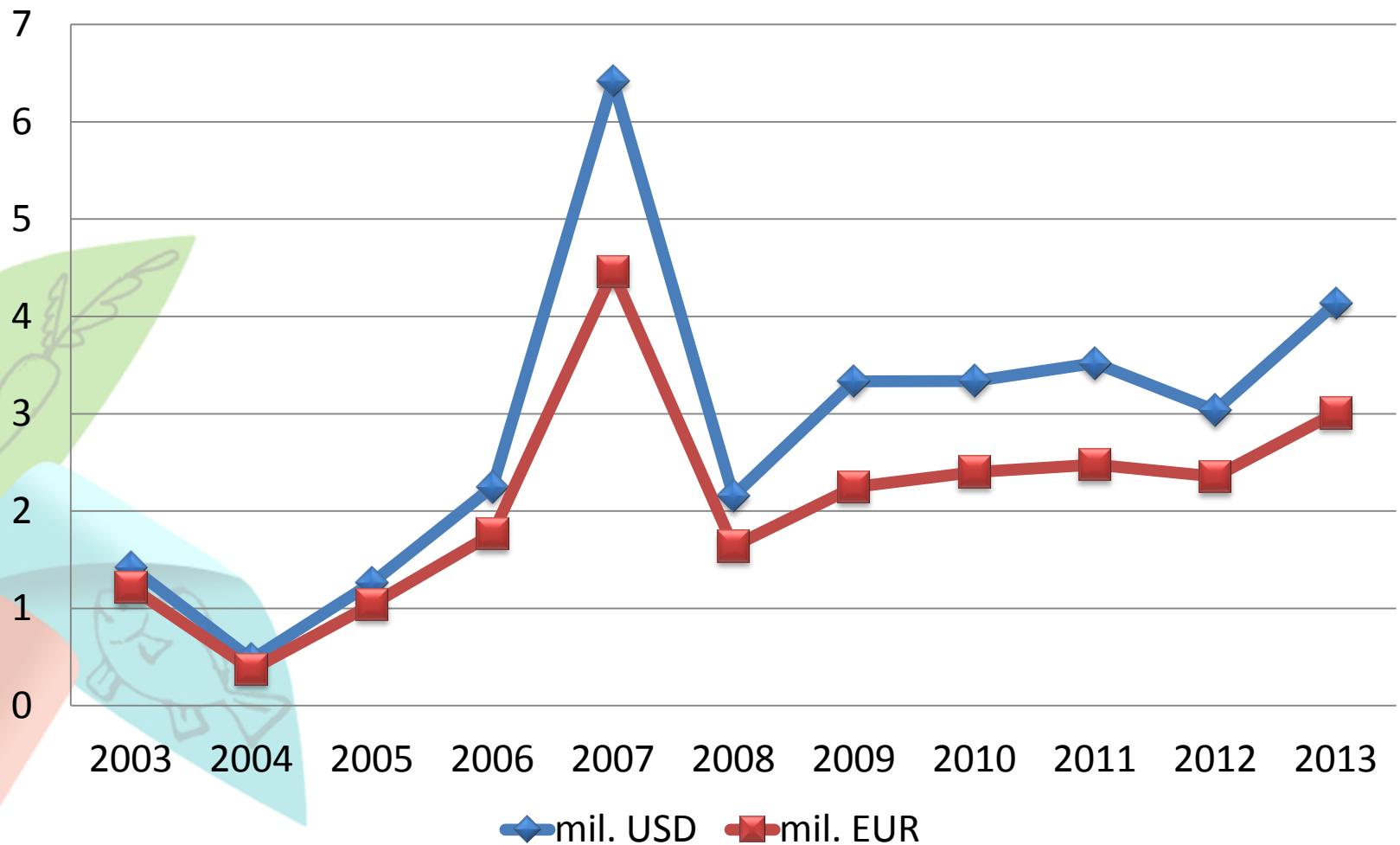
Izvor: Narodna banka Srbije

Prodaja i otkup svežih šljiva

Grafikon 4: Prodaja i otkup svežih šljiva i njihove vrednosti u periodu od 2003. do 2013. godine

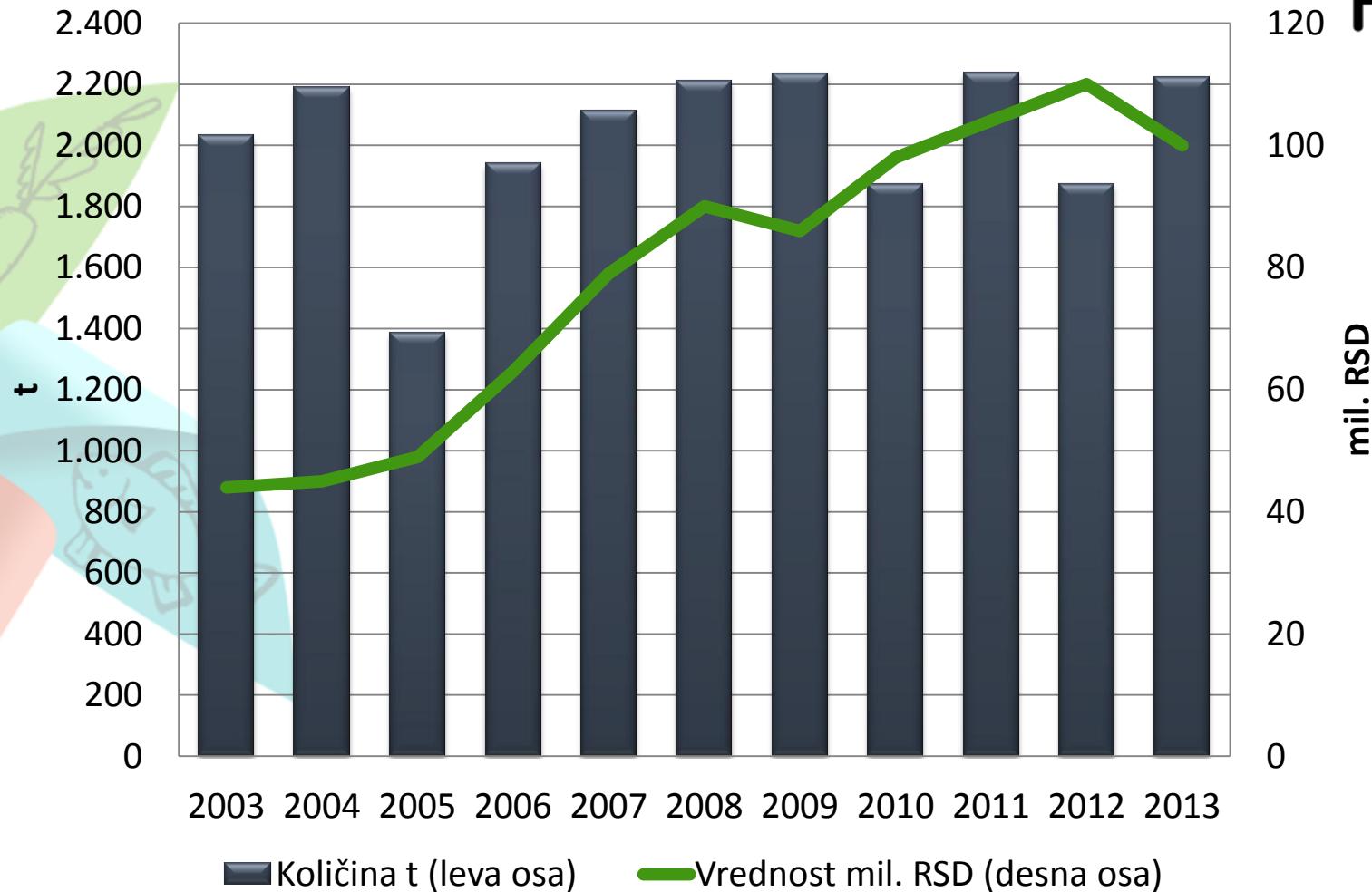
Izvor: Podaci Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine

Grafikon 5: Vrednost prodaje i otkupa svežih šljiva izražena u USD i EUR za period od 2003. do 2013. godine

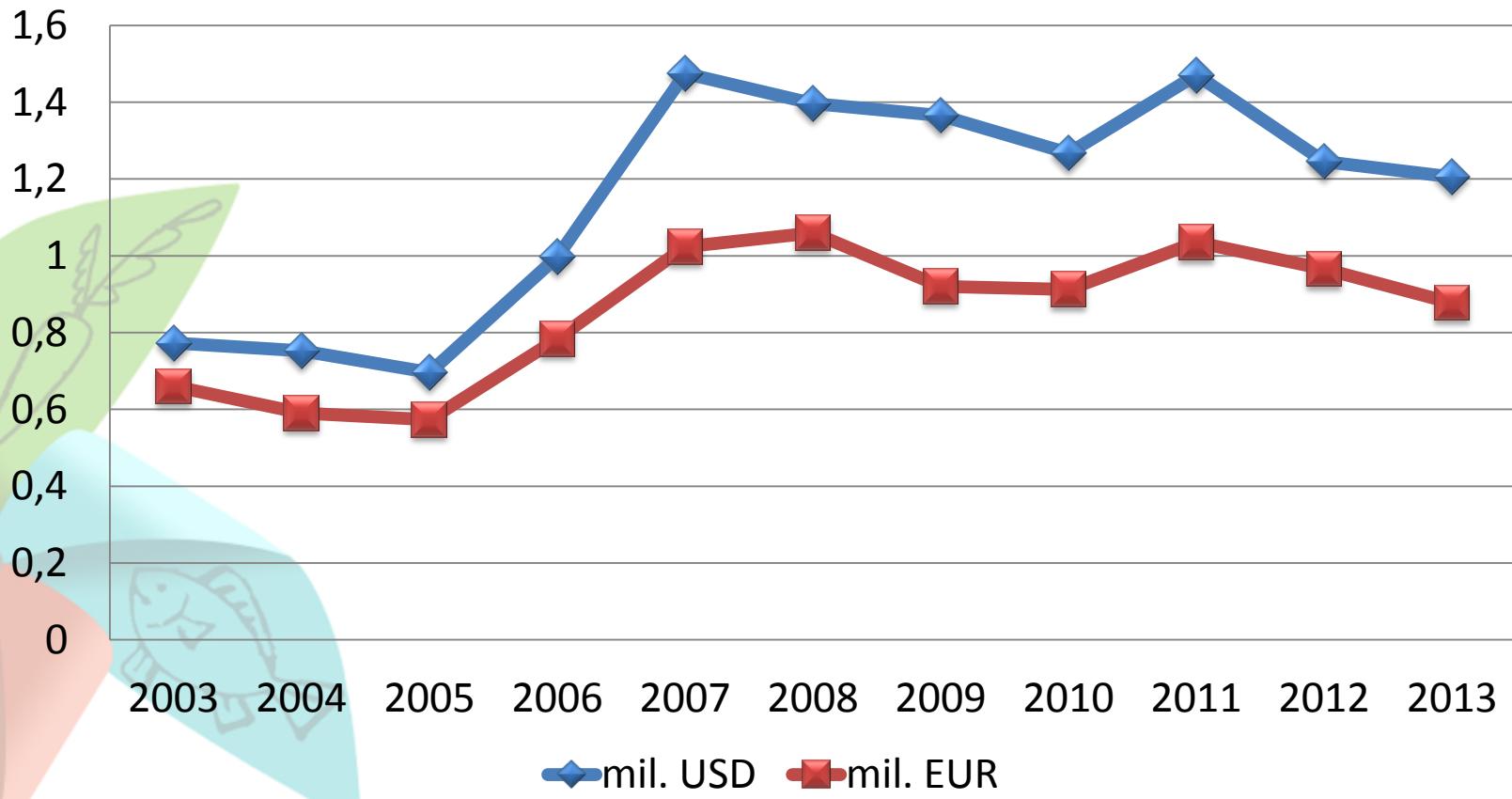
Izvor: sopstveni prikaz na osnovu podataka Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine i podataka NBS

Prodaja svežih šljiva na pijacama

Grafikon 6: Prodaja i otkup svežih šljiva na pijacama i njihove vrednosti u periodu od 2003. do 2013.

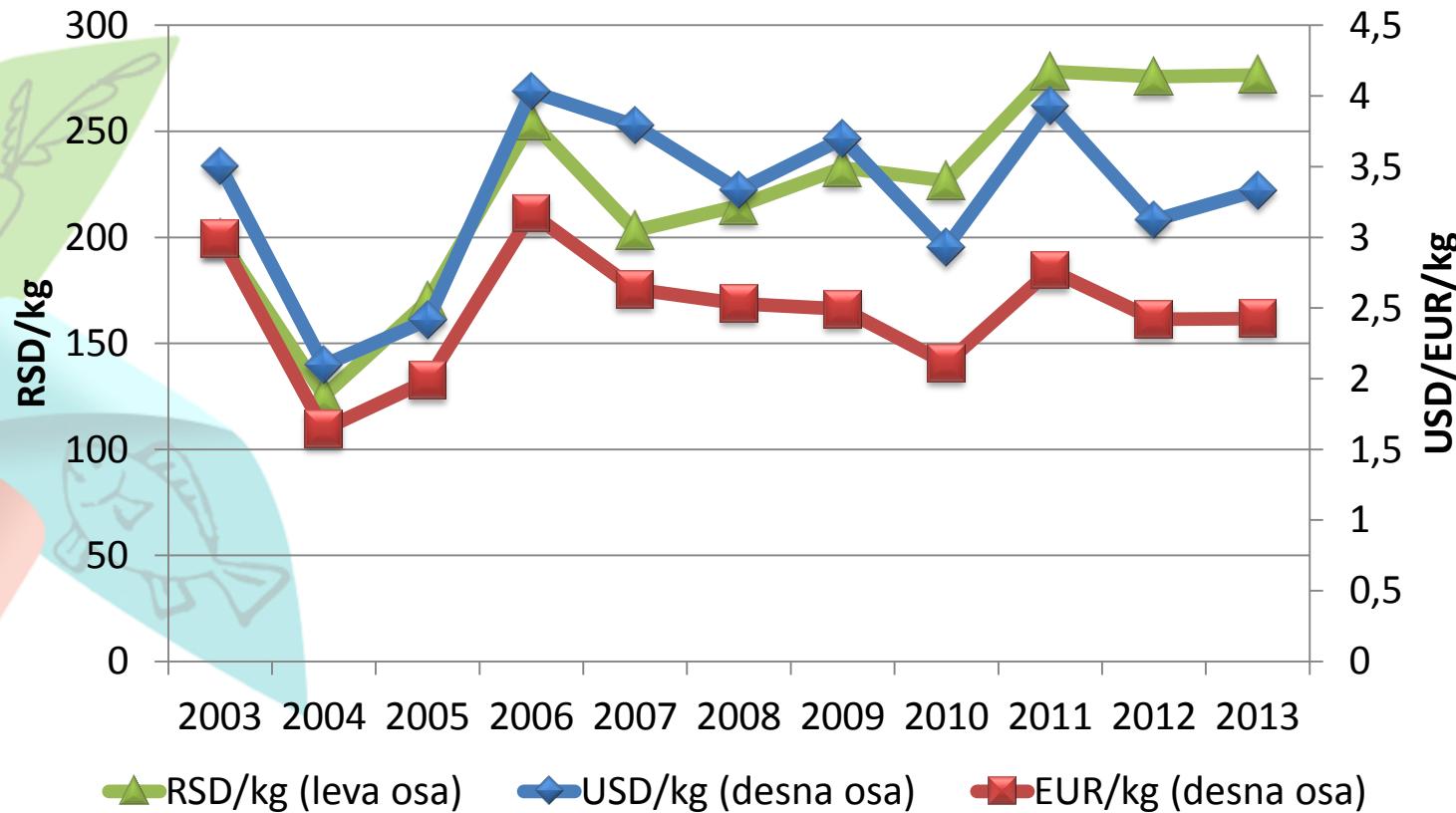
Izvor: Podaci Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine

Grafikon 7: Vrednost prodaje i otkupa svežih šljiva na pijacama izražena u USD i EUR u periodu od 2003. do 2013.

Izvor: sopstveni prikaz na osnovu podataka Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine i podataka NBS

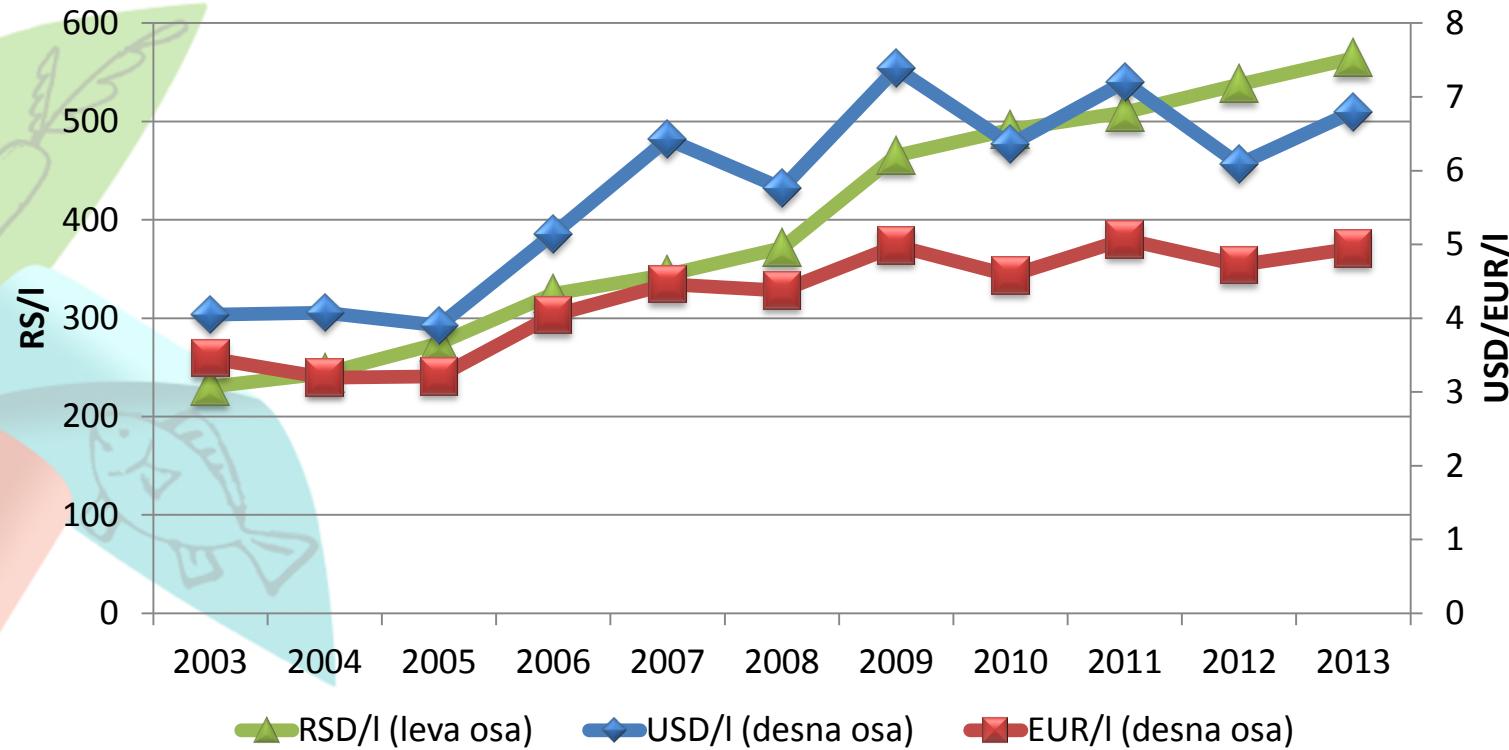
Prosečne cene suve šljive na malo

Grafikon 8: Prosečne cene suve šljive u periodu od 2003. do 2013. godine

Izvor: Republički zavod za statistiku RZS i NBS

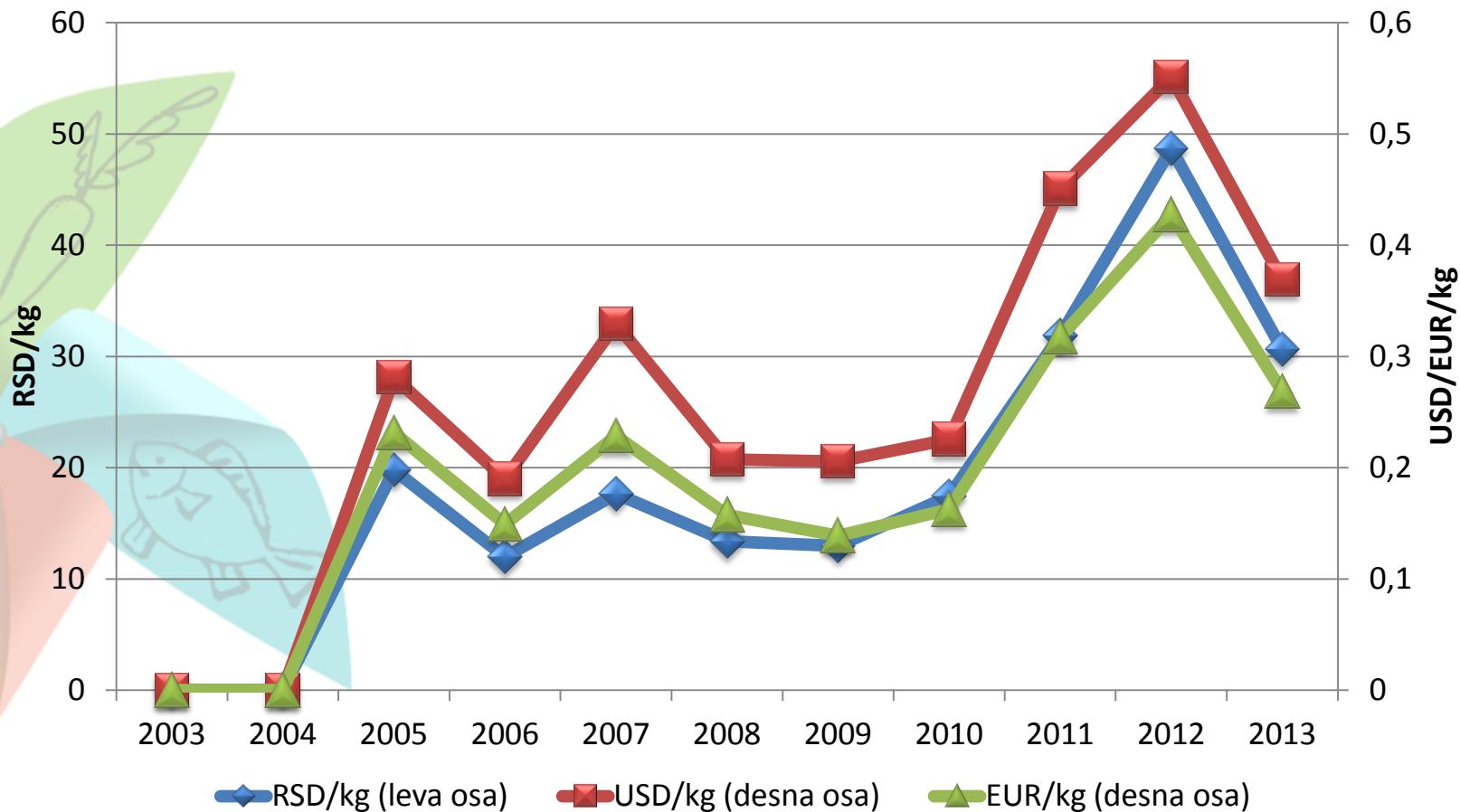
Prosečne otkupne cene rakije na malo

Grafikon 9: Prosečne otkupne cene rakije u periodu od 2003. do 2013. godine

Izvor: Republički zavod za statistiku RZS i NBS

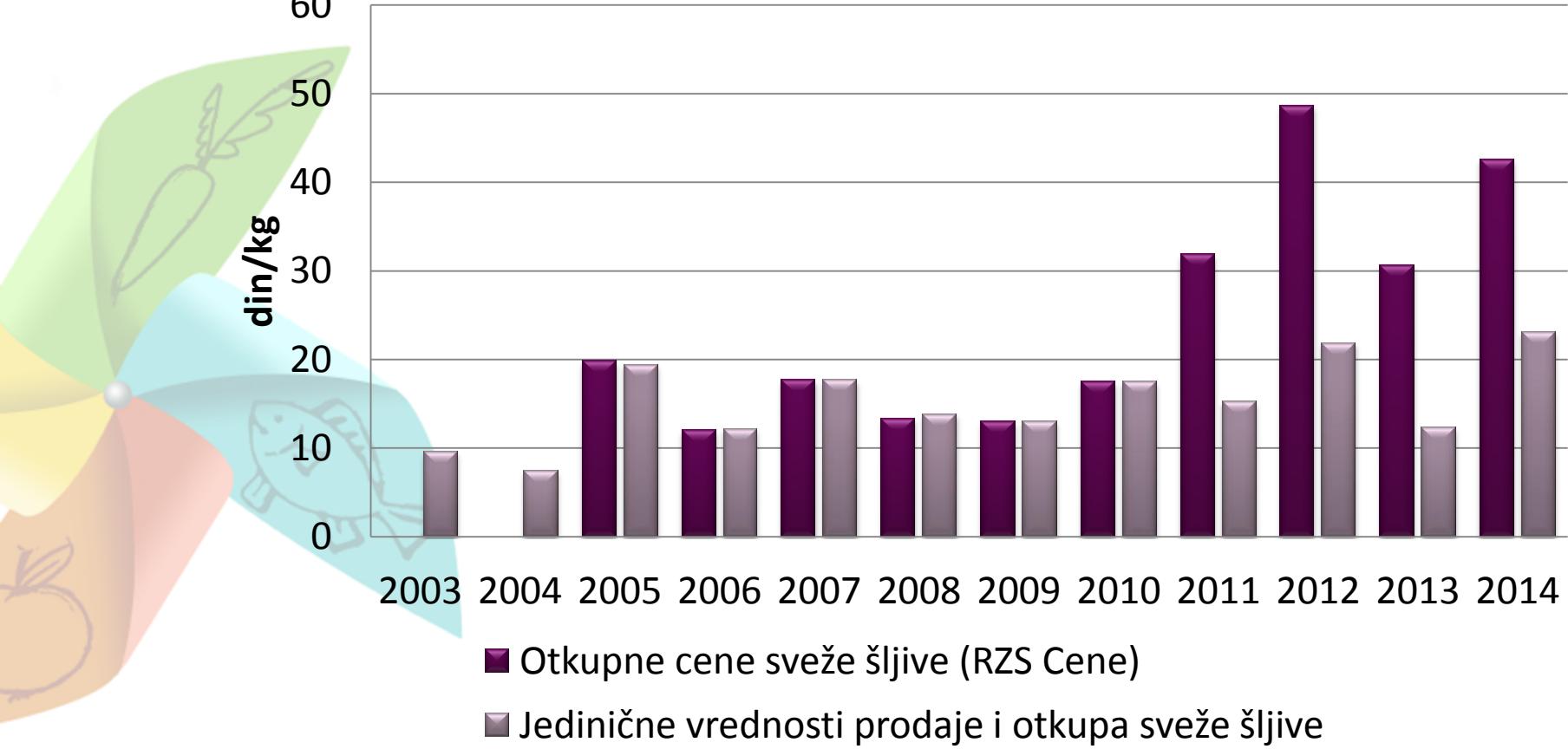
Prosečne otkupne cene sveže šljive

Grafikon 11: Prosečne otkupne cene sveže šljive u periodu od 2003. do 2013. godine

Izvor: Republički zavod za statistiku RZS

Poređenje otkupnih cena sveže šljive iz RZS i jedinične vrednosti prodaje i otkupa sveže šljive

Grafikon 12: Poređenje prosečnih otkupnih cena i jediničnih vrednosti prodaje i otkupa sveže šljive u periodu 2003-2013

Izvor: RZS (Cene) i statistički godišnjaci

- Do 2010. godine otkupne cene sveže šljive (RZS Cene), i jedinične vrednosti prodaje i otkupa su bile jednake.
- Posle 2010. godine otkupne cene sveže šljive su dosta veće od izračunatih jediničnih vrednosti.

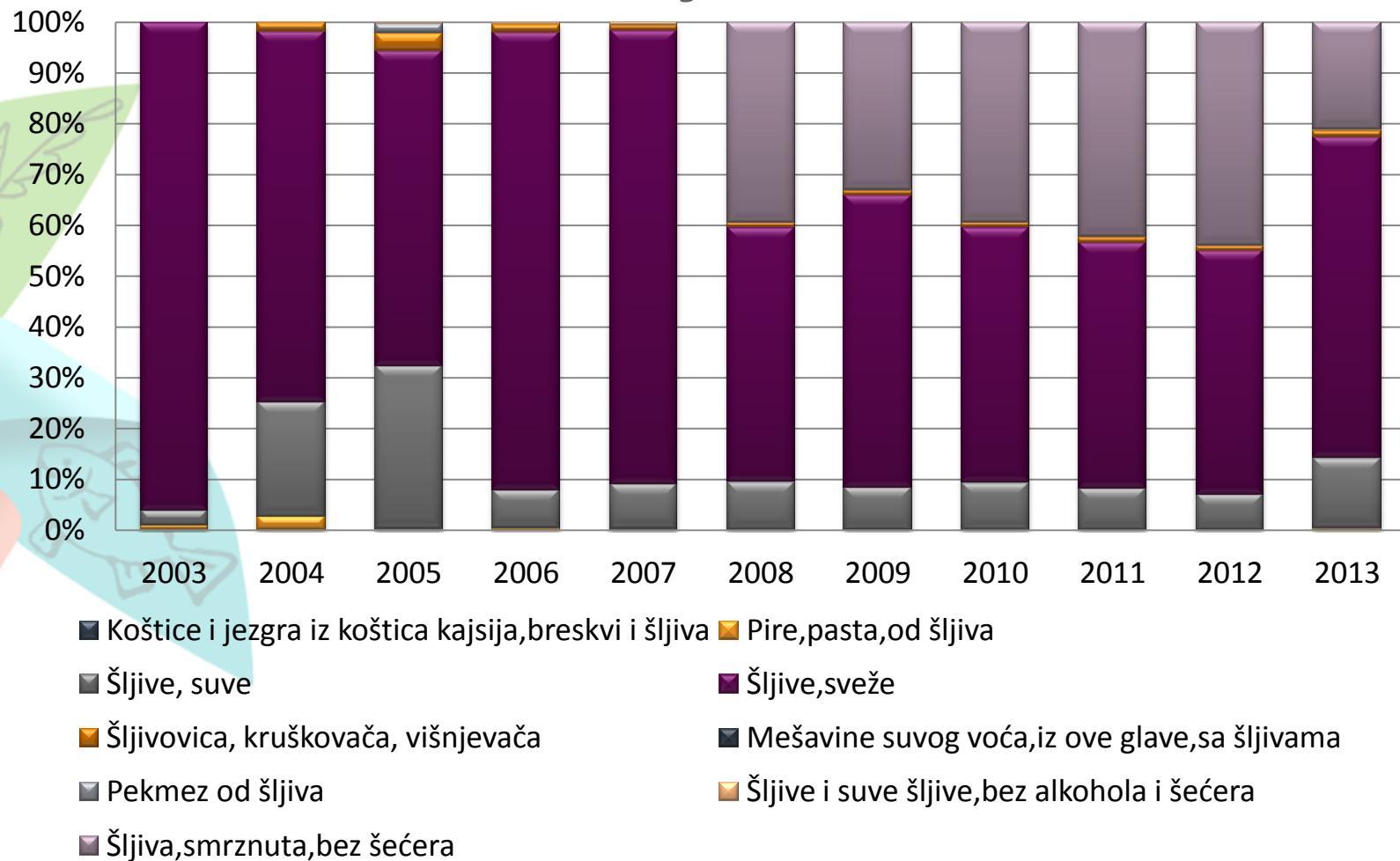
- Različit kvalitet proizvoda
- Vešti trgovci – kupuju po višoj ceni, a prodaju po nižoj!!!
- Evidencija ...

Tabela 2: Koeficijenti korelacije posmatranih varijabli za period od 2003. do 2013.

Varijable	Proizvodnja svežih šljiva	Obim prodaje i otkupa svežih šljiva	Otkupne cene RZS	Jedinične vrednosti prodaje
Proizvodnja svežih šljiva	1			
Obim prodaje i otkupa svežih šljiva	0,40	1		
Otkupne cene RZS	-0,36	0,45	1	
Jedinične vrednosti prodaje	-0,55	0,13	0,74	1

Izvor: sopstveni prikaz

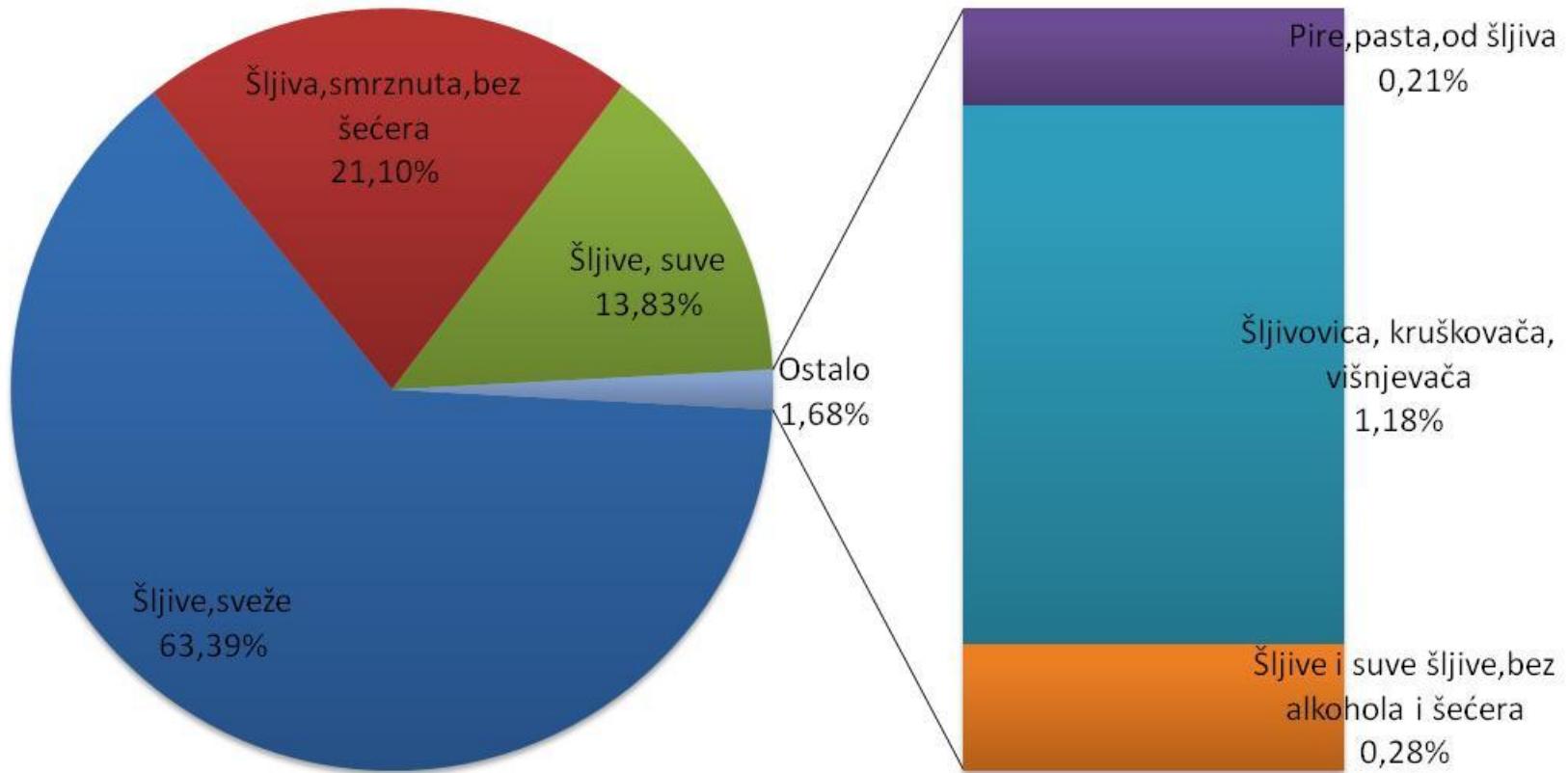
Struktura izvoza šljiva i proizvoda od šljive

Grafikon 13: Struktura izvoza šljiva i proizvoda od šljiva u periodu od 2003. do 2013.

Izvor: Podaci Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine

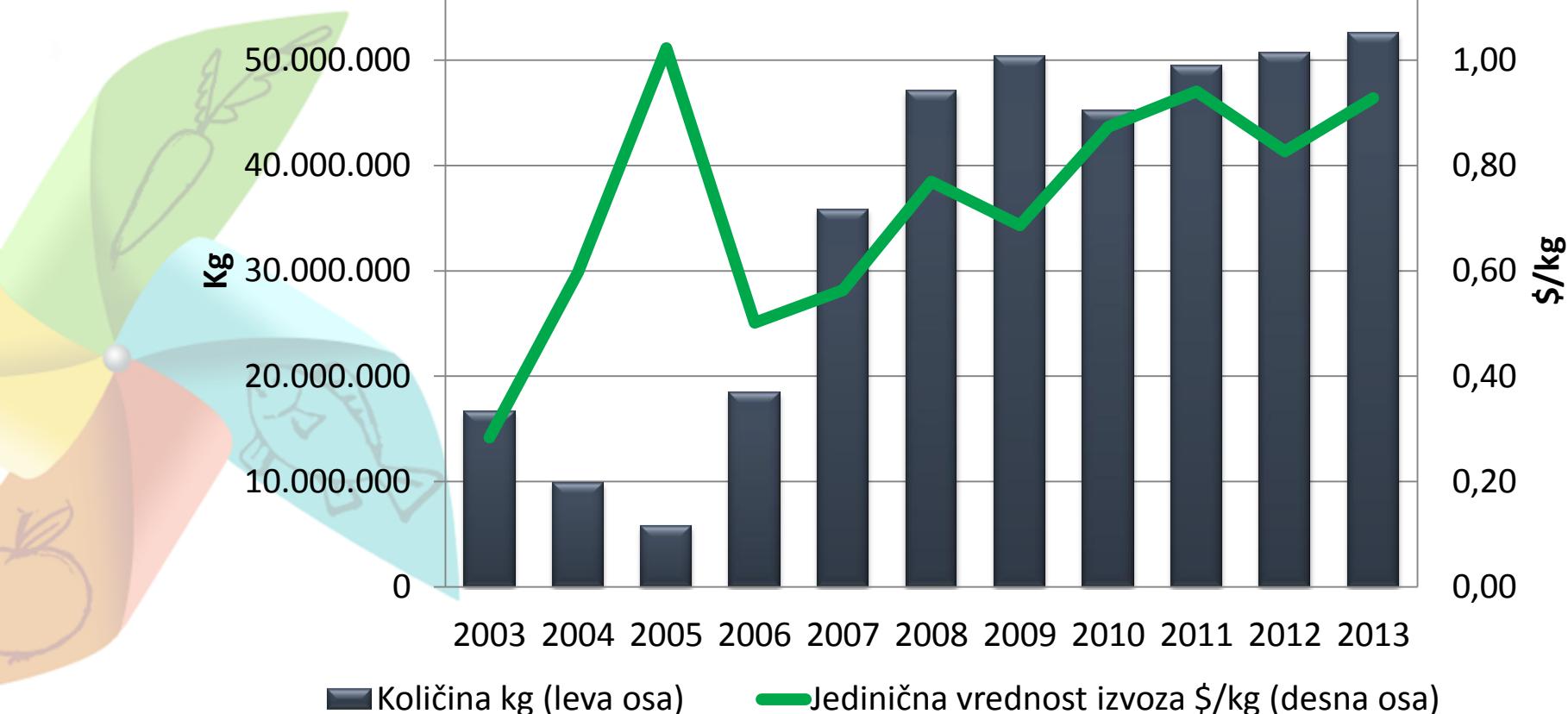
Struktura izvoza šljiva i proizvoda od šljive u 2013.

Grafikon 14: Struktura izvoza šljiva i proizvoda od šljiva u 2013. godini

Izvor: Podaci Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine

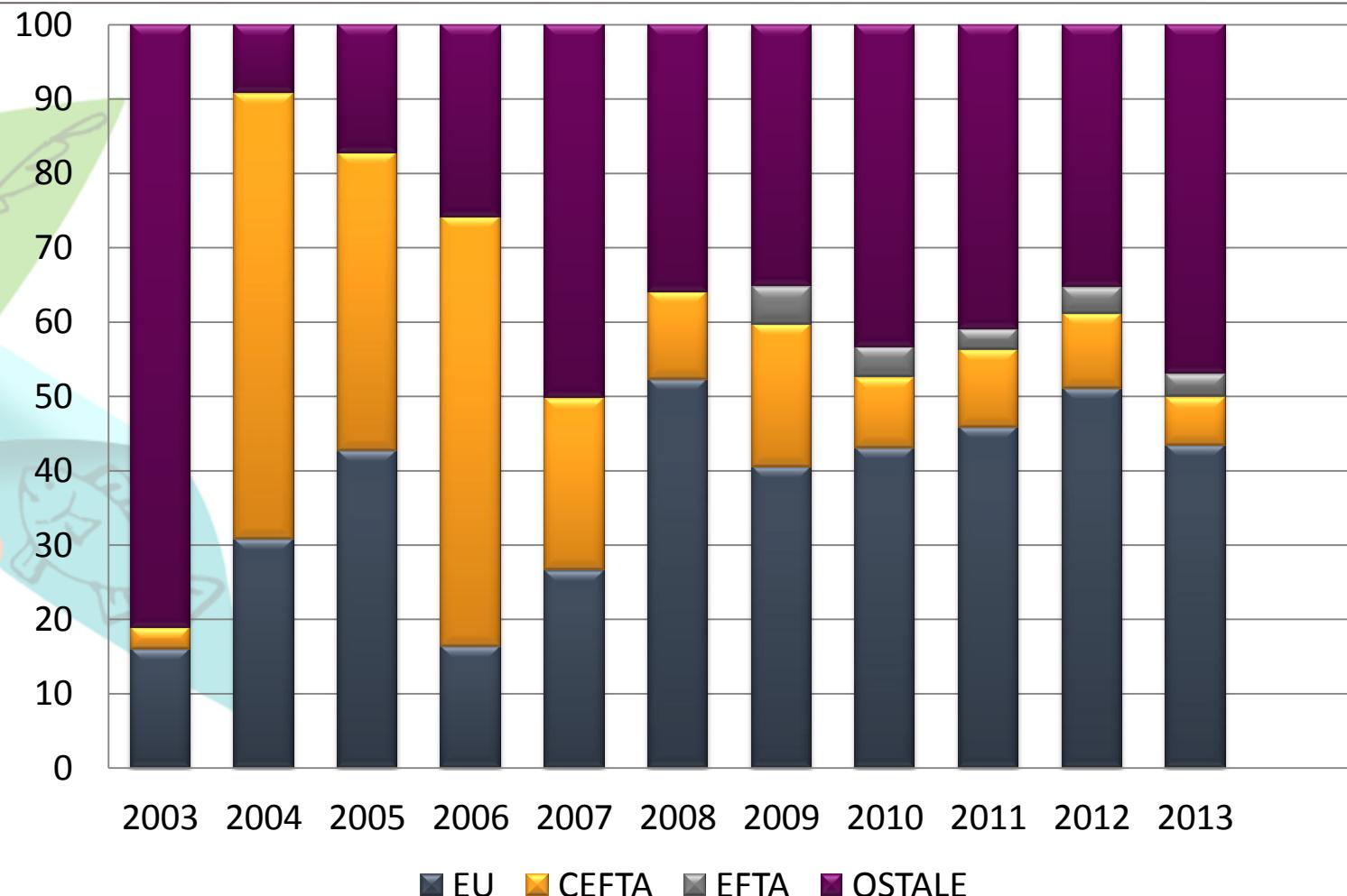
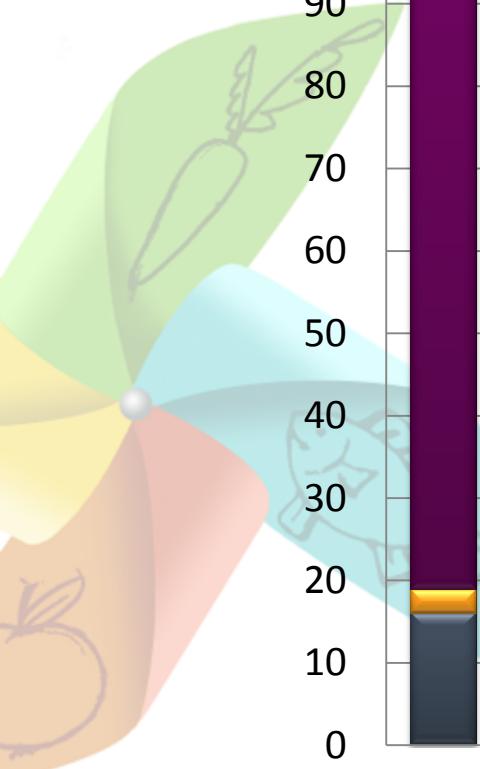
Izvoz svežih šljiva i proizvoda od šljive

Grafikon 15: Izvoz svežih šljiva i proizvoda od šljive iz Srbije i njihove jedinične vrednosti u izvozu u periodu od 2003. do 2013. godine

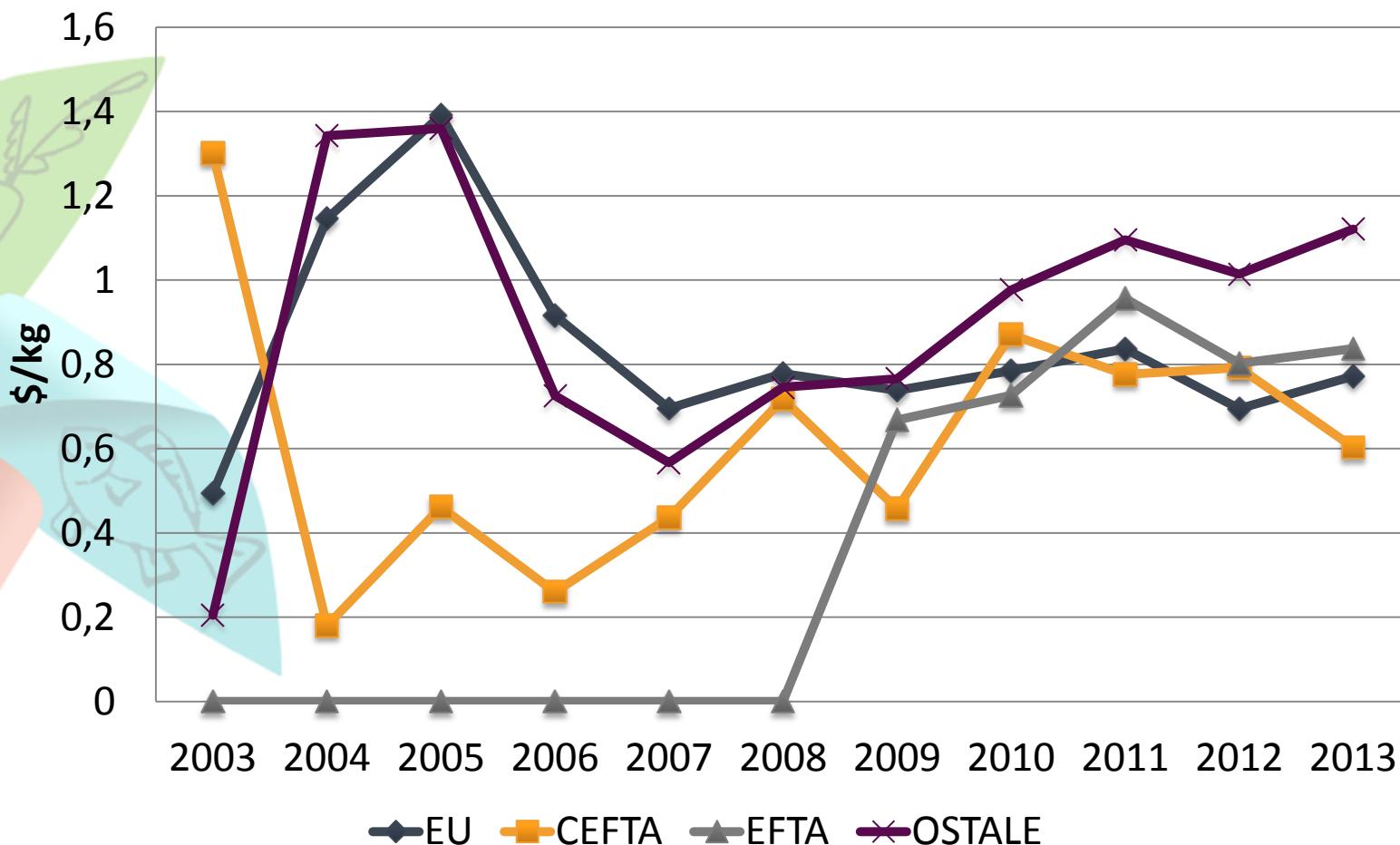
Izvor: Podaci Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine

Struktura izvoza šljiva i proizvoda od šljive po regionima

Grafikon 16: Struktura izvoza šljiva i proizvoda od šljiva po regionima u periodu od 2003. do 2013.

Jedinična vrednost izvoza šljive i proizvoda od šljive po regionima

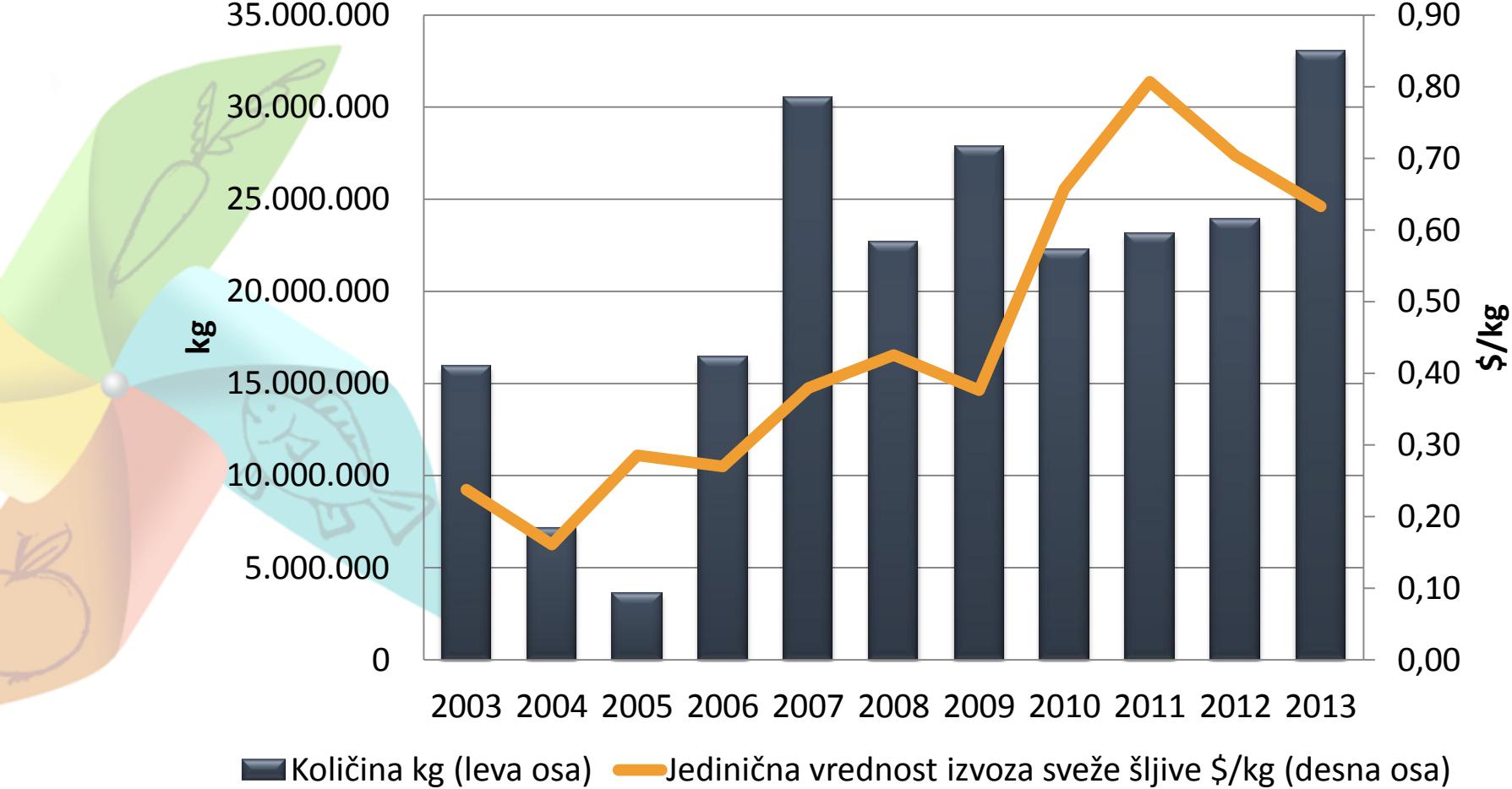

Grafikon 17: Jedinična vrednost izvoza šljive i proizvoda od šljive po regionima u periodu do 2003. do 2013.

Izvor: Podaci Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine

-
- Izvoz šljive iz Srbije u države članice EFTA regiona počinje 2009. godine, na osnovu zaključenog Sporazuma o slobodnoj trgovini između Republike Srbije i država EFTA

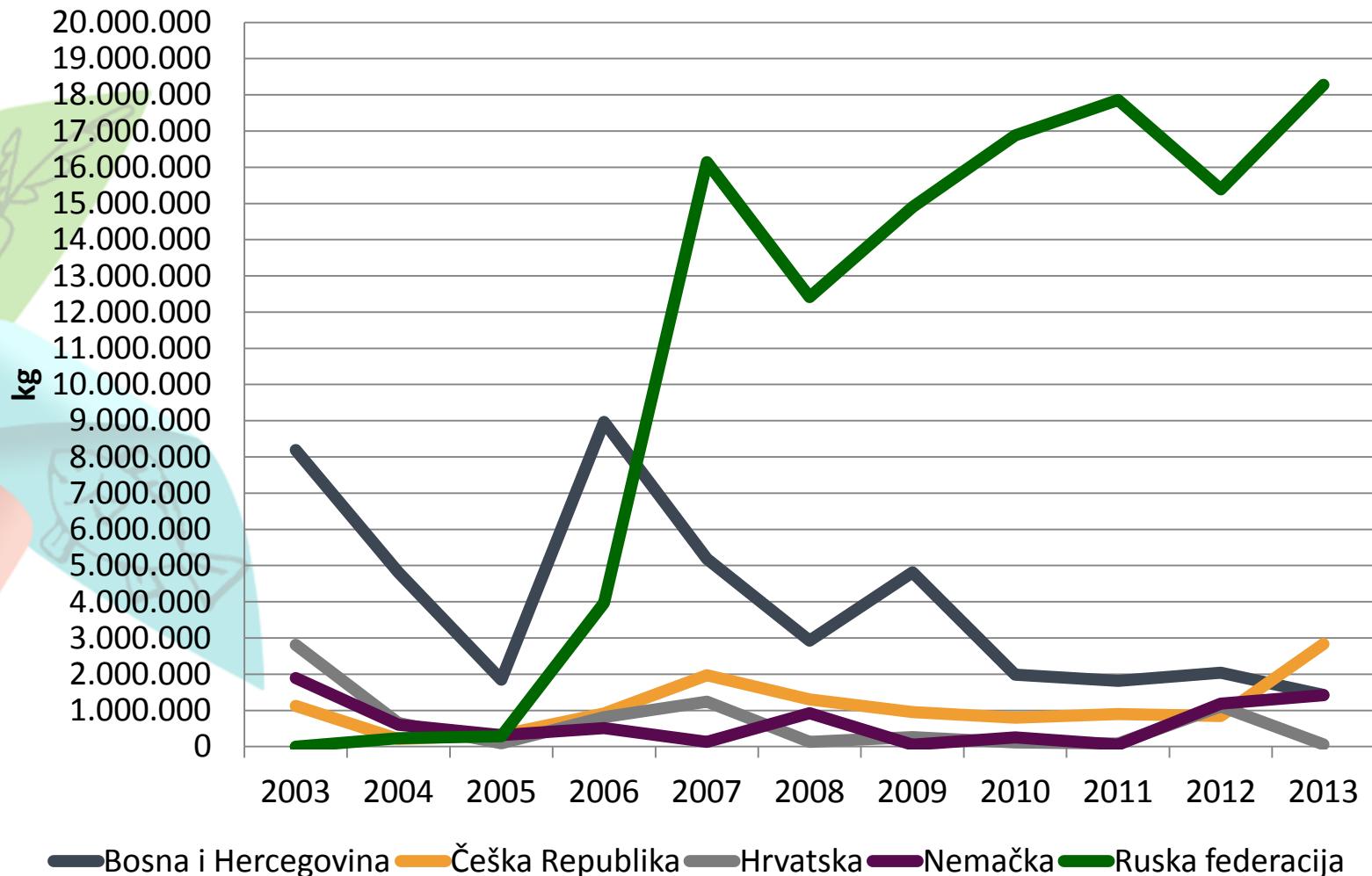
Izvoz sveže šljive i njihove jedinične vrednosti u izvozu

Grafikon 18: Izvoz sveže šljive i njihove jedinične vrednosti u izvozu u periodu od 2003. do 2013.

Izvor: Podaci Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine

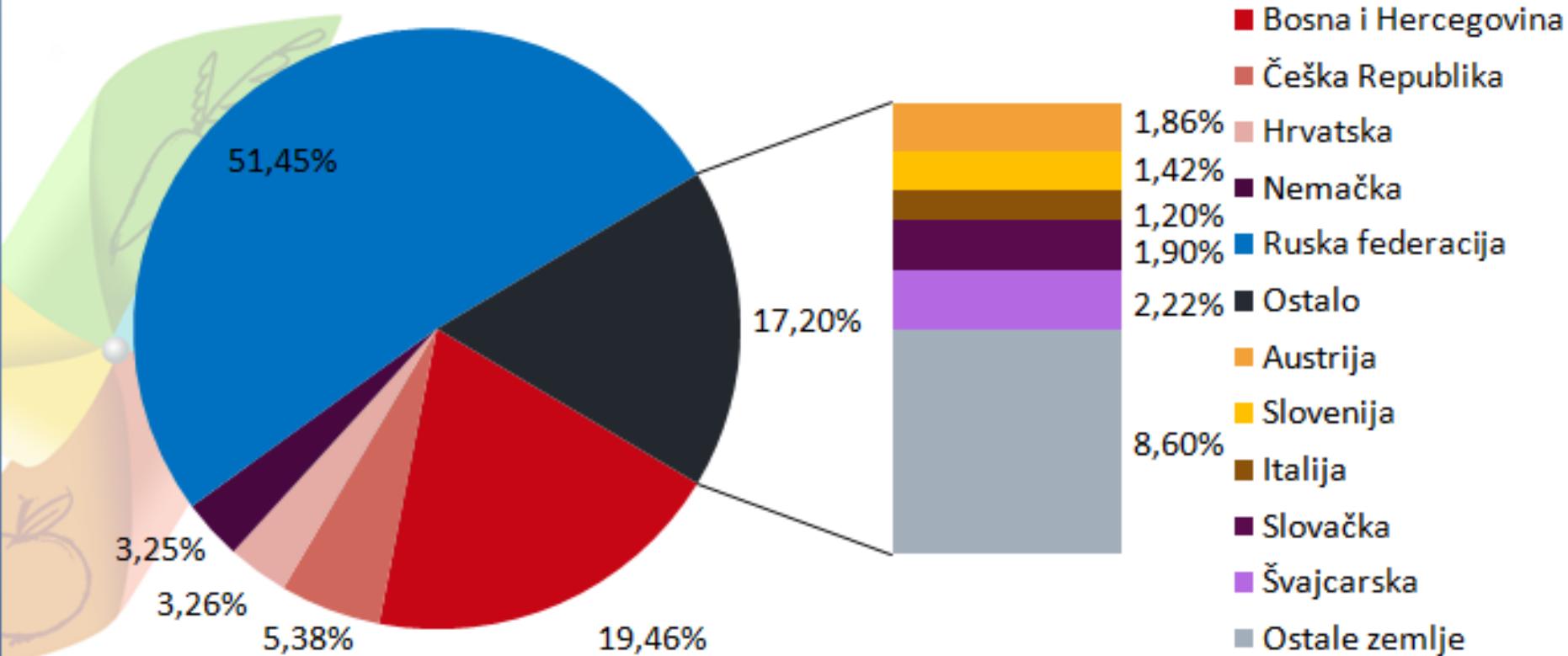
Pet najznačajnijih zemalja uvoznica šljiva iz Srbije

Grafikon 19: Količina izvoza svežih šljiva iz Srbije u pet najznačajnijih zemalja uvoznica šljiva iz Srbije u periodu od 2003. do 2013. godine

Izvor: Podaci Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine

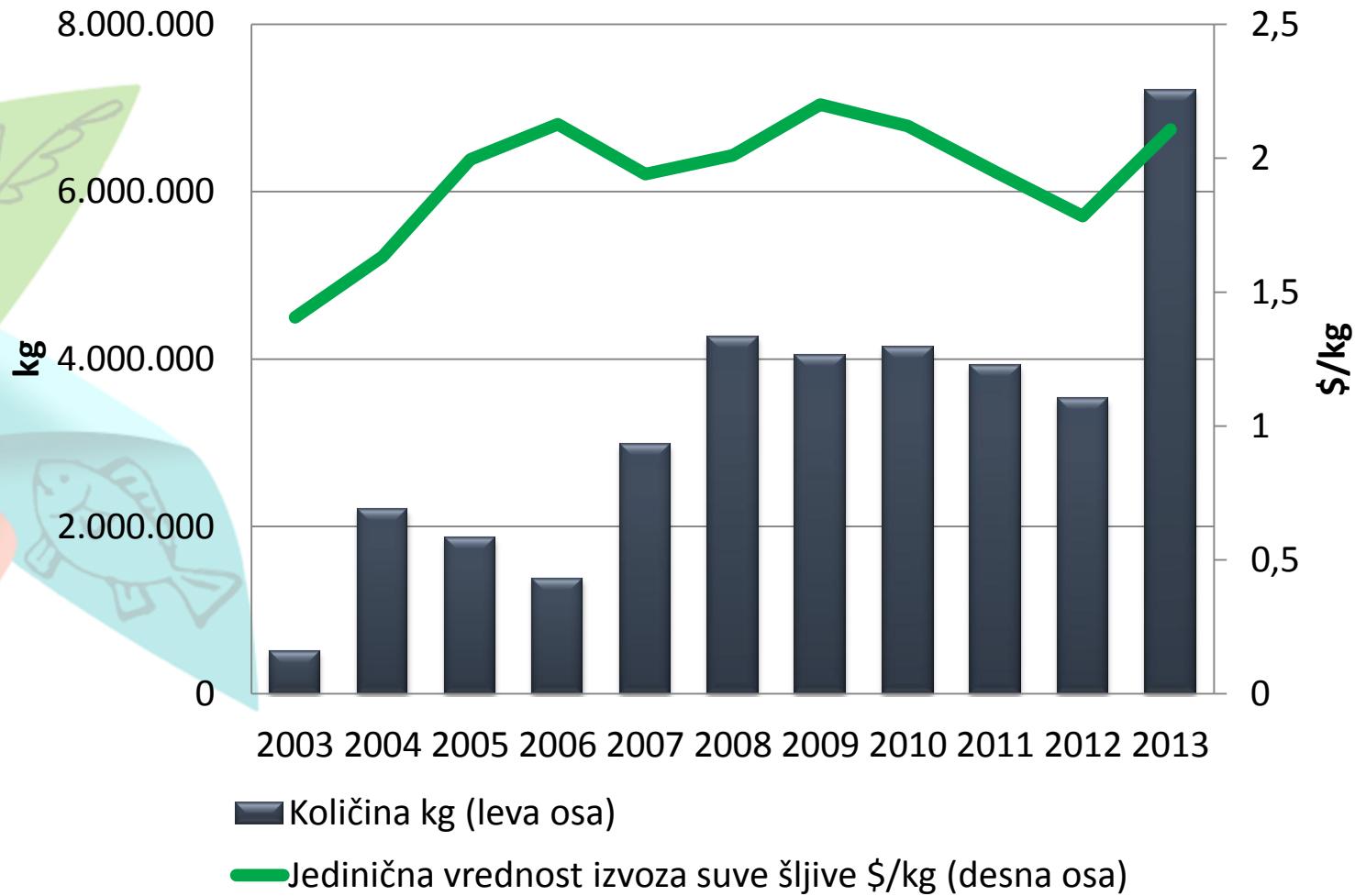
Struktura izvoza sveže šljive po zemljama u periodu od 2003. do 2013. godine

Grafikon 20: Struktura izvoza svežih šljiva iz Srbije po zemljama u periodu od 2003. do 2013. godine

Izvor: Podaci Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine

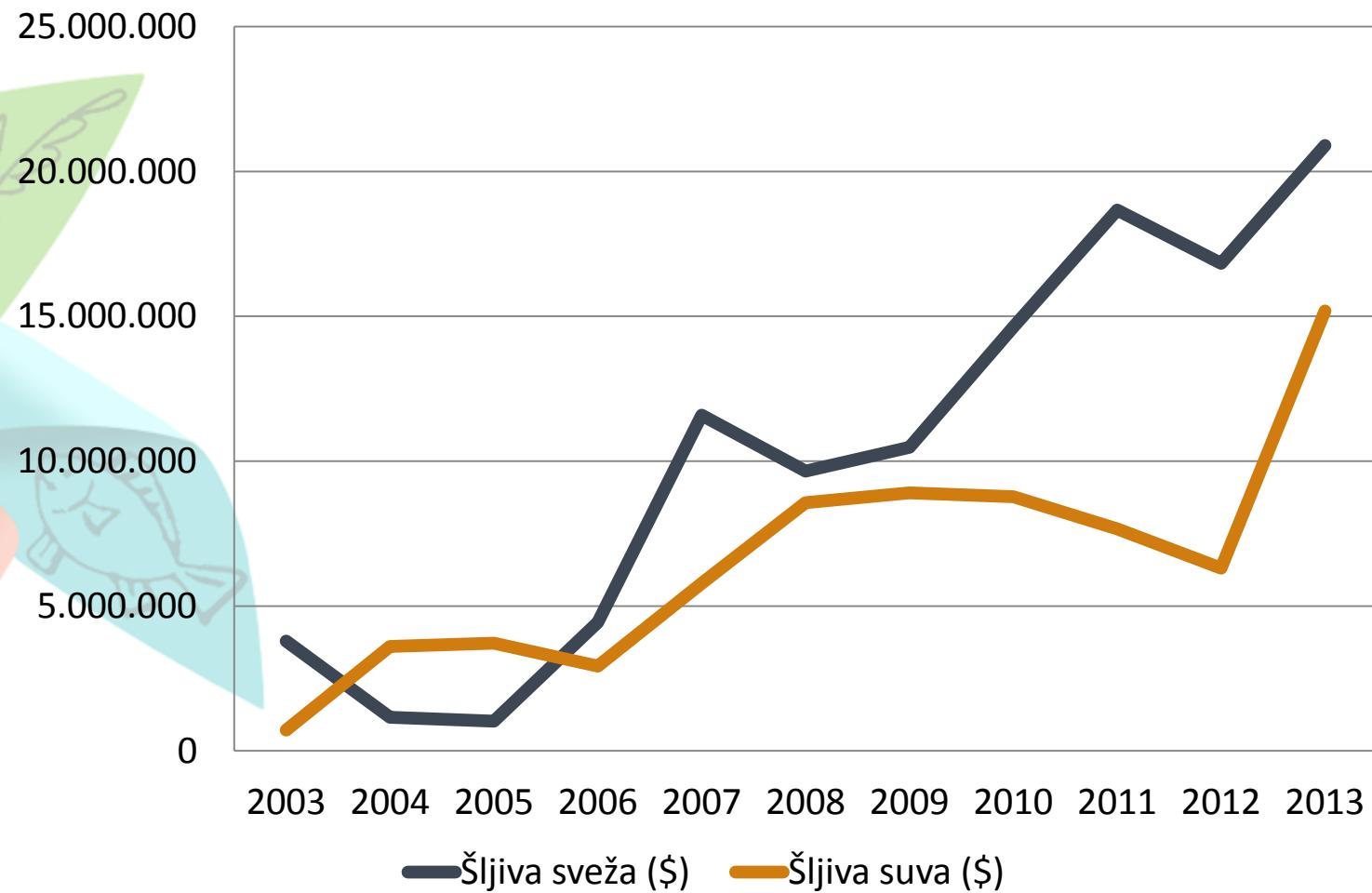
Izvoz suve šljive i njihove jedinične vrednosti

Grafikon 21: Izvoz suve šljive i njihove jedinične vrednosti u izvozu u periodu od 2003. do 2013.

Izvor: Podaci Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine

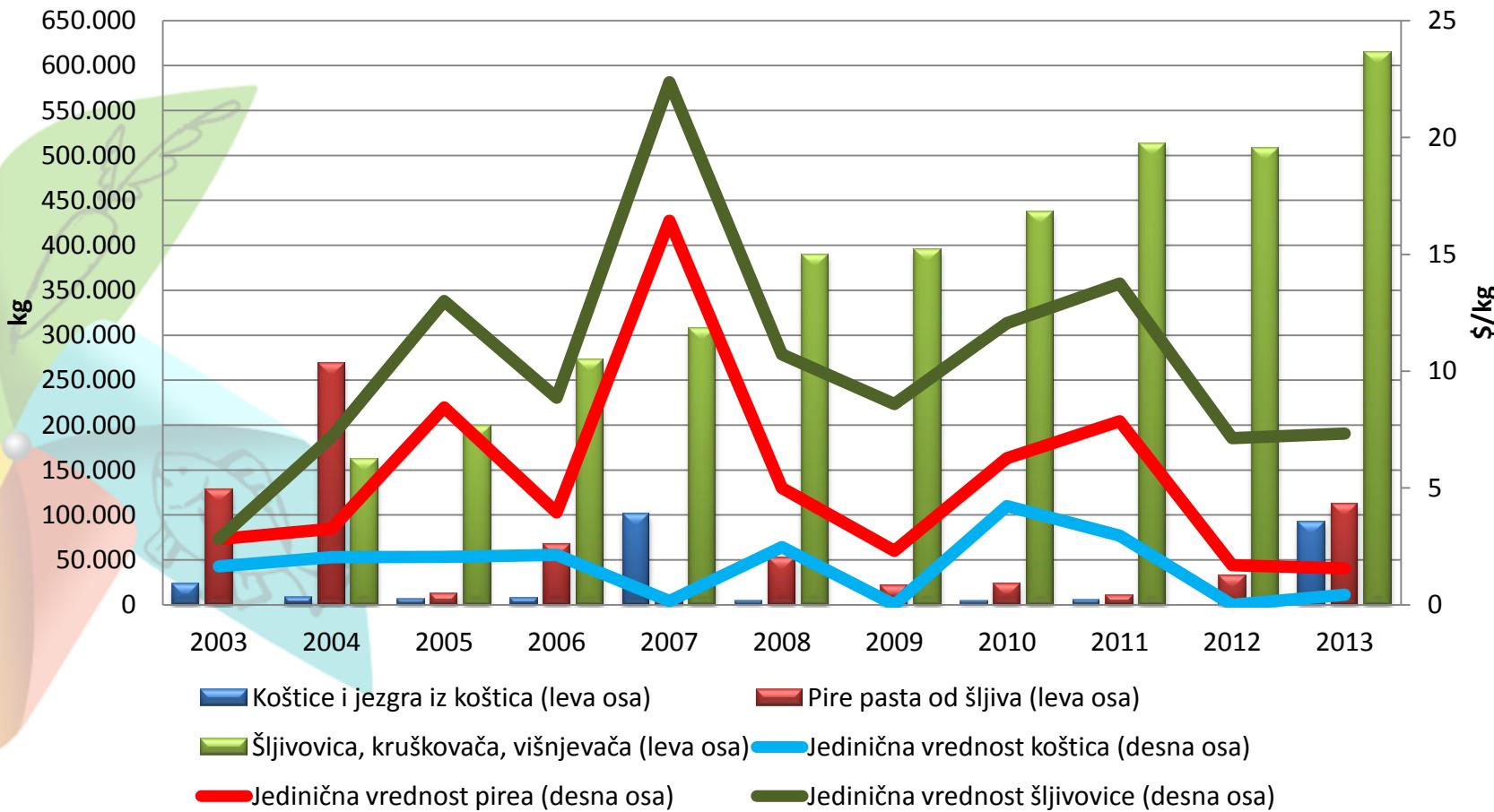
Kretanje vrednosti izvoza svežih i suvih šljiva

Grafikon 22: Kretanja vrednosti izvoza svežih i suvih šljiva u periodu od 2003. do 2013. godine

Izvor: Podaci Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine

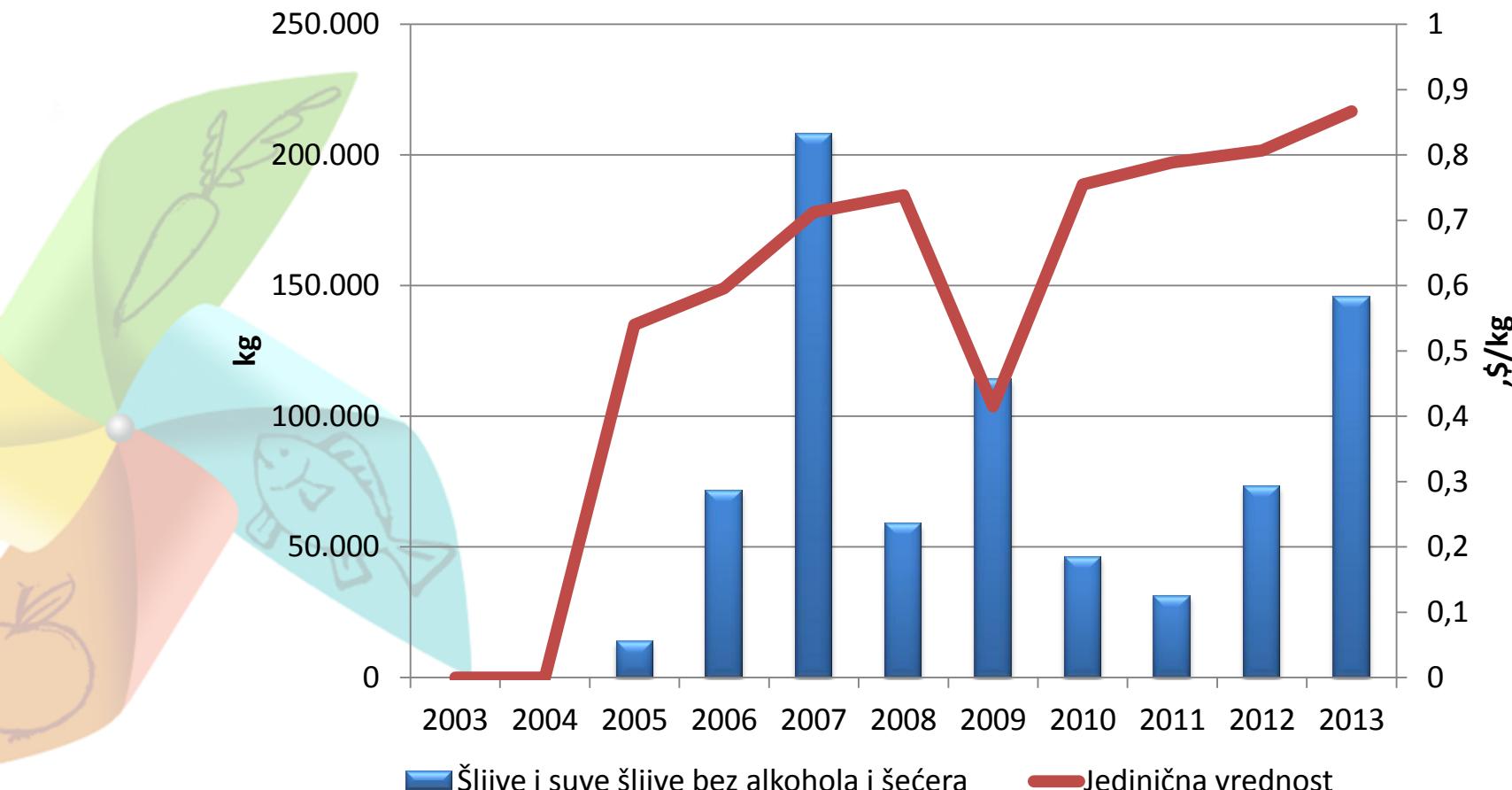
Izvoz koštica, jezgra iz koštica šljive, pire paste od šljiva i šljivovice

Grafikon 23: Izvoz koštica i jezgra iz koštica šljive, pire paste od šljiva i šljivovice u periodu od 2003. do 2013.

Izvor: Podaci Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine

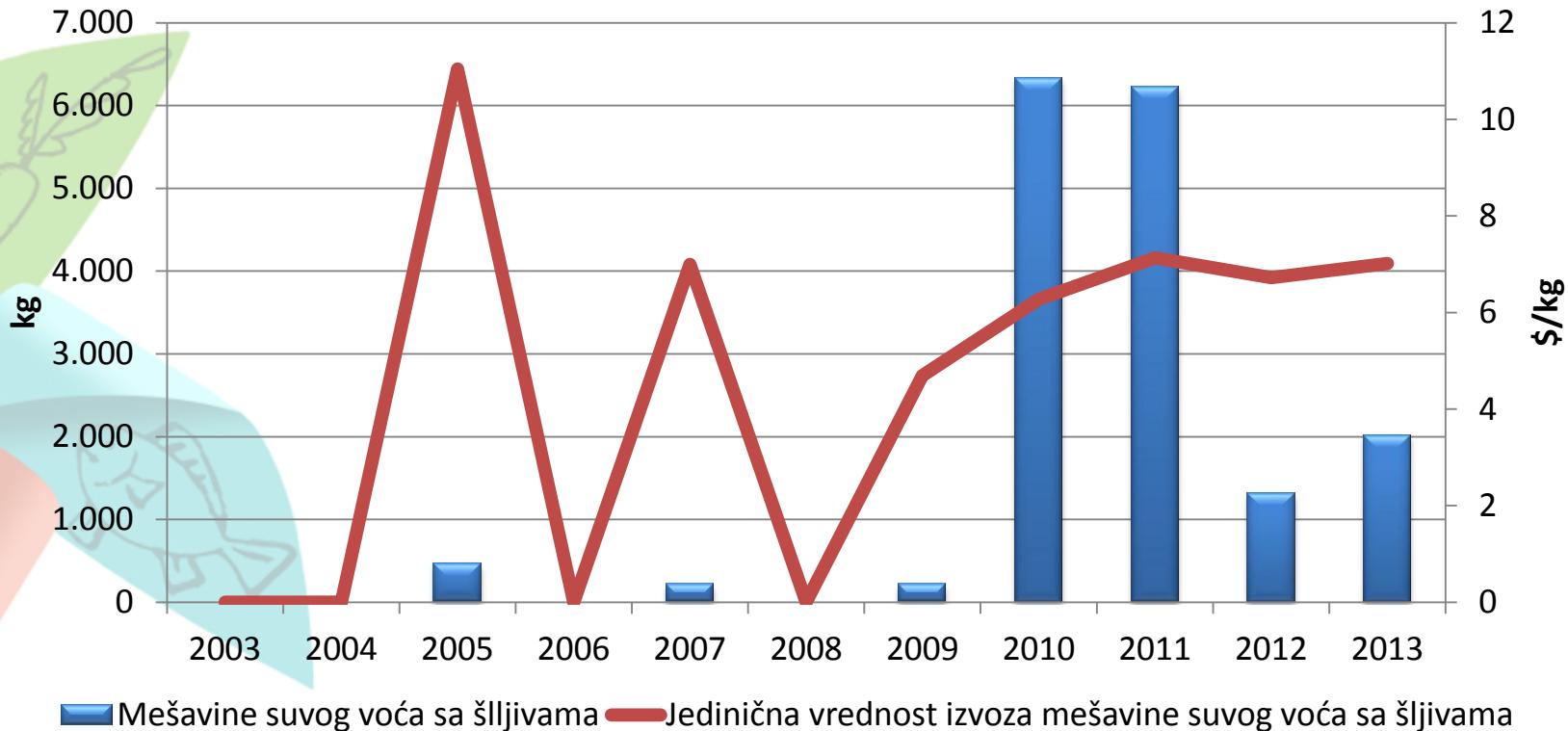
Izvoz šljive i suve šljive bez alkohola i šećera

Grafikon 24: Izvoz šljive i suve šljive bez alkohola i šećera u periodu od 2003. do 2013.

Izvor: Podaci Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine

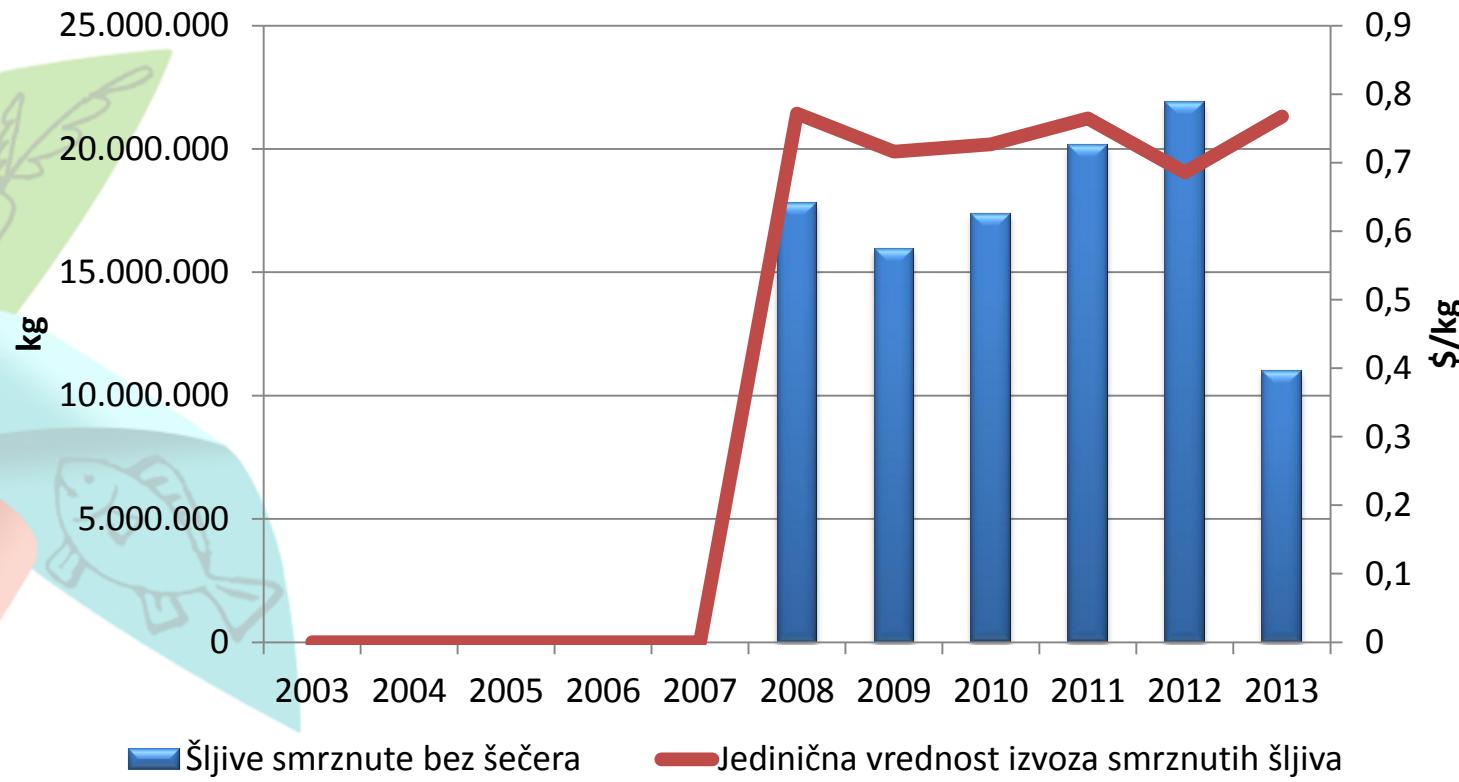
Izvoz mešavine suvog voća sa šljivama

Grafikon 25: Izvoz mešavine suvog voća sa šljivama u periodu od 2003. god 2013.

Izvor: Podaci Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine

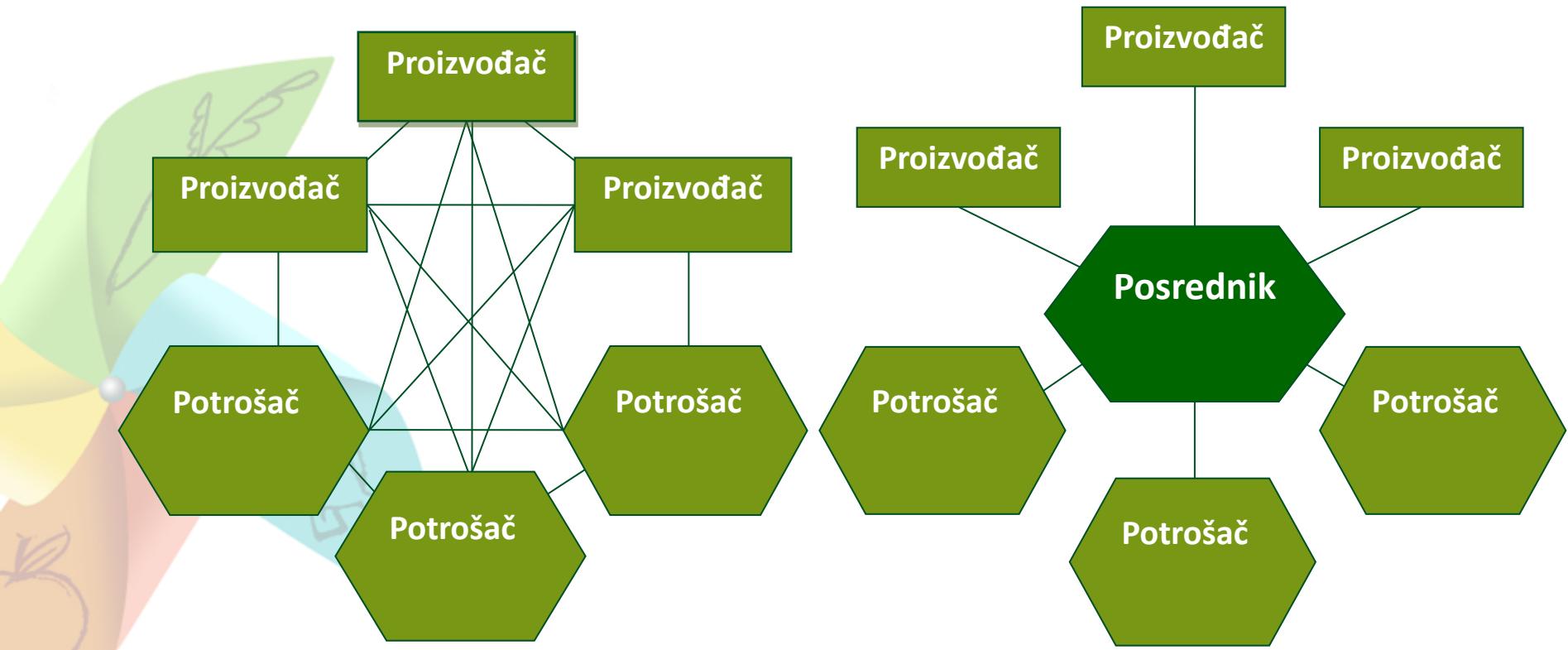
Izvoz smrznutih šljiva bez šećera

Grafikon 26: Izvoz smrznutih šljiva bez šećera u periodu od 2003. do 2013.

Izvor: Podaci Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine

Kanali Marketinga

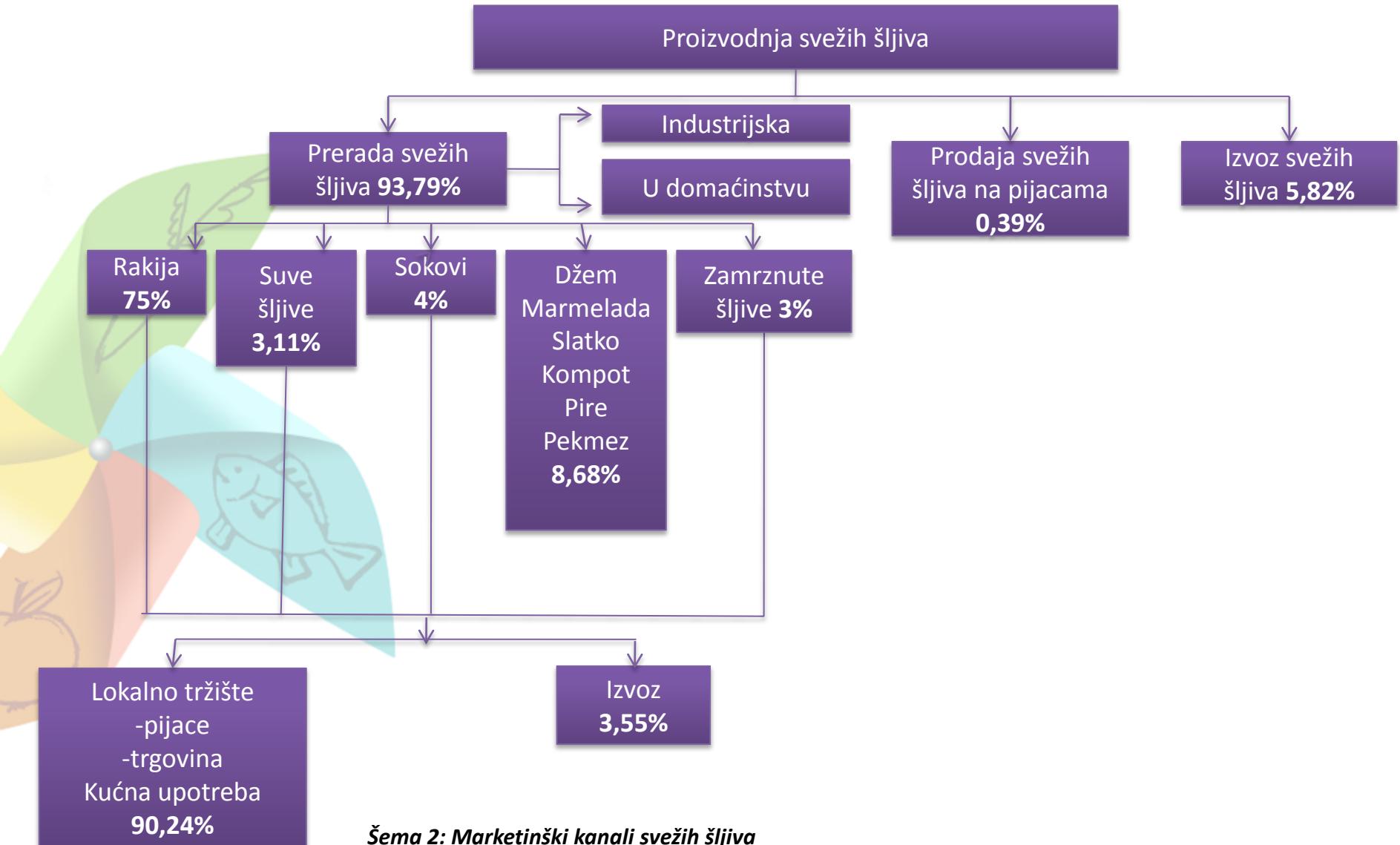
Šema 1: Kanali marketinga

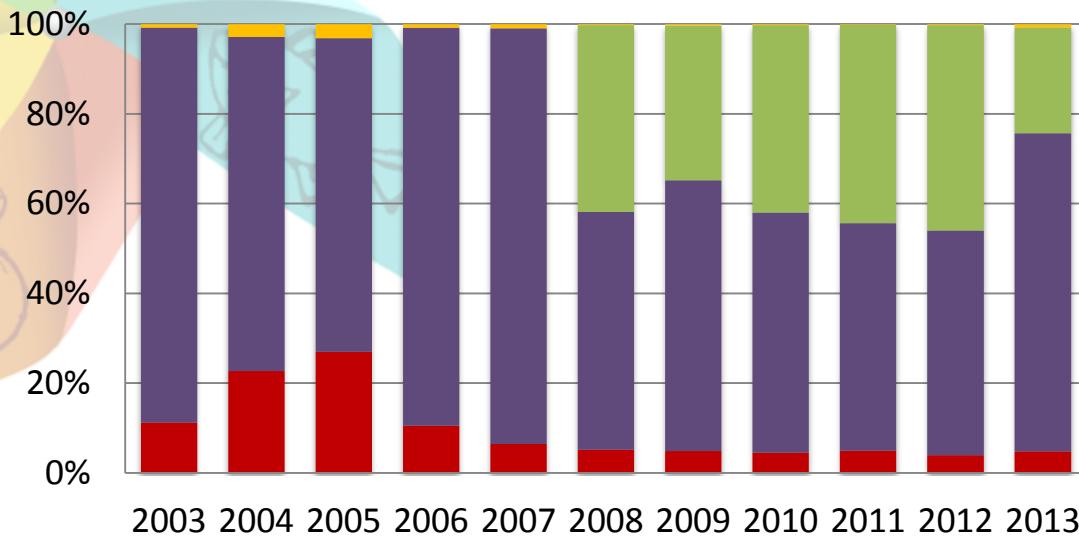
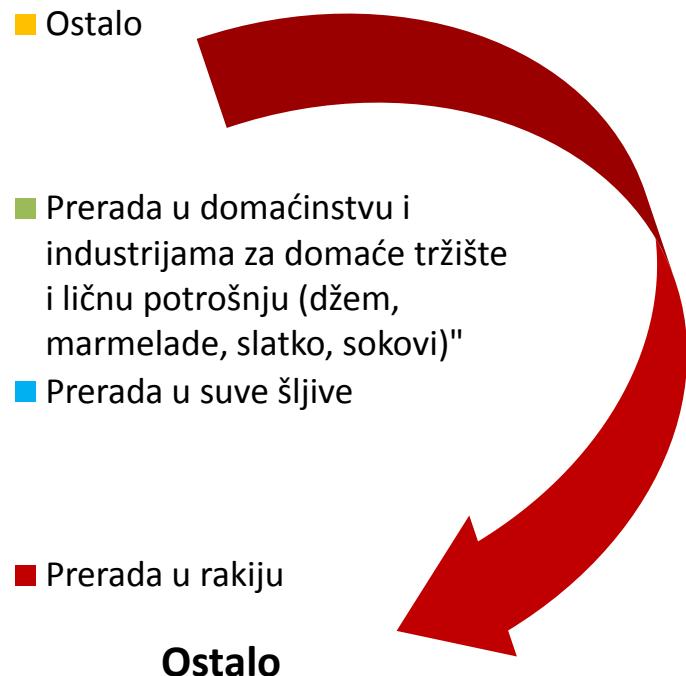
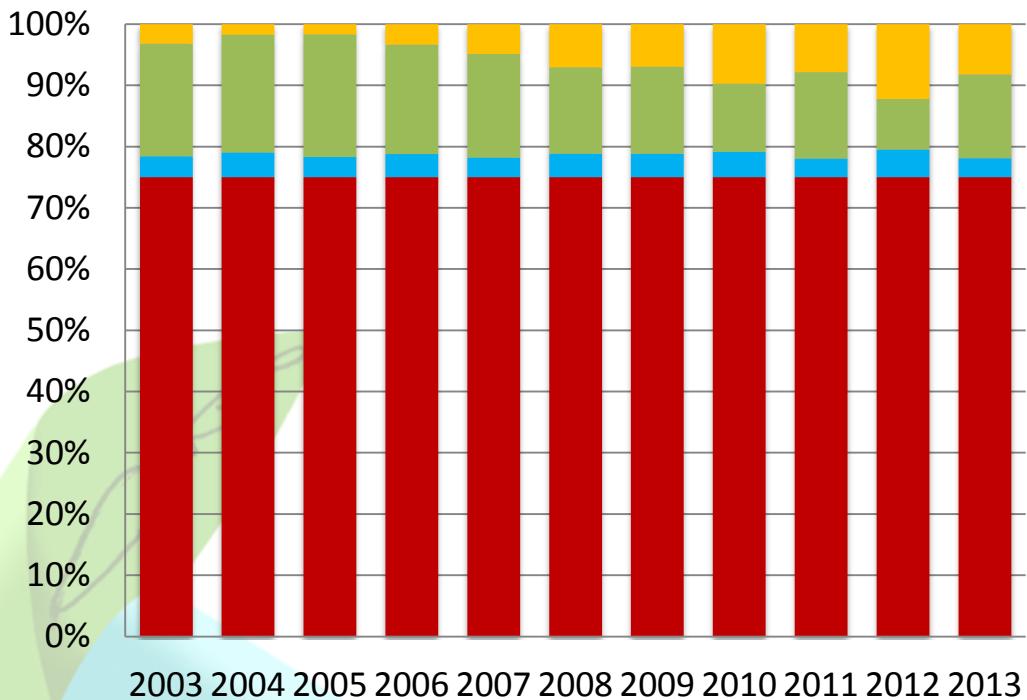
Izvor:
Loverta et al., 2013

Tabela 3: Obračun ukupne proizvodnje rakije u periodu od 2003. do 2013.

Godina	Proizvodnja šljiva u kg	75% u rakiju	Ukupna proizvodnja rakije u lit.	Proizvodnja iz RZS	Neregistrovano	Prosečna proizvodnja po gazdinstvu u lit.
1	2	3	4	5	6 (4-5)	7 (kolona 4 / 630.000 gazdinstava)
2003	571.000.000	428.250.000	53.531.250	51.934.000	1.597.250	85
2004	561.000.000	420.750.000	52.593.750	48.143.000	4.450.750	83
2005	304.000.000	228.000.000	28.500.000	27.180.000	1.320.000	45
2006	556.000.000	417.000.000	52.125.000	46.172.000	5.953.000	83
2007	681.000.000	510.750.000	63.843.750	56.965.000	6.878.750	101
2008	607.000.000	455.250.000	56.906.250	48.433.000	8.473.250	90
2009	663.000.000	497.250.000	62.156.250	50.074.000	12.082.250	99
2010	427.000.000	320.250.000	40.031.250	40.000.000	31.250	64
2011	582.000.000	436.500.000	54.562.500	50.000.000	4.562.500	87
2012	391.000.000	293.250.000	36.656.250	30.000.000	6.656.250	58
2013	568.000.000	426.000.000	53.250.000	50.000.000**	3.250.000	85

Kanali Marketinga svežih šljiva

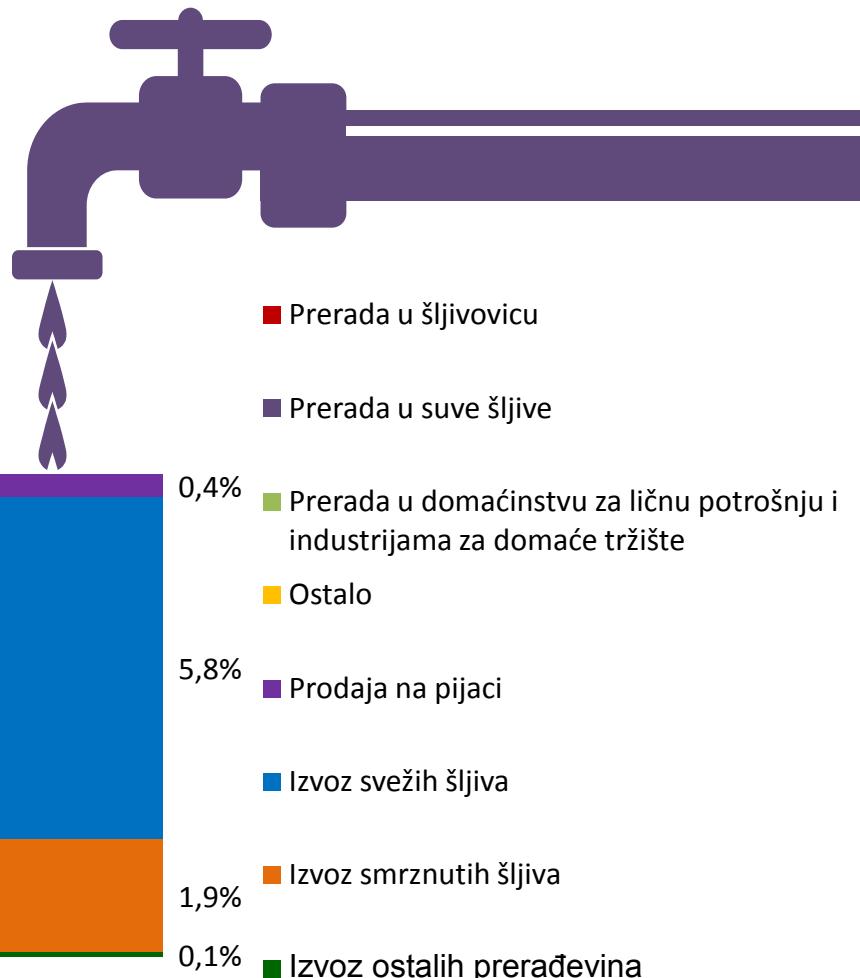
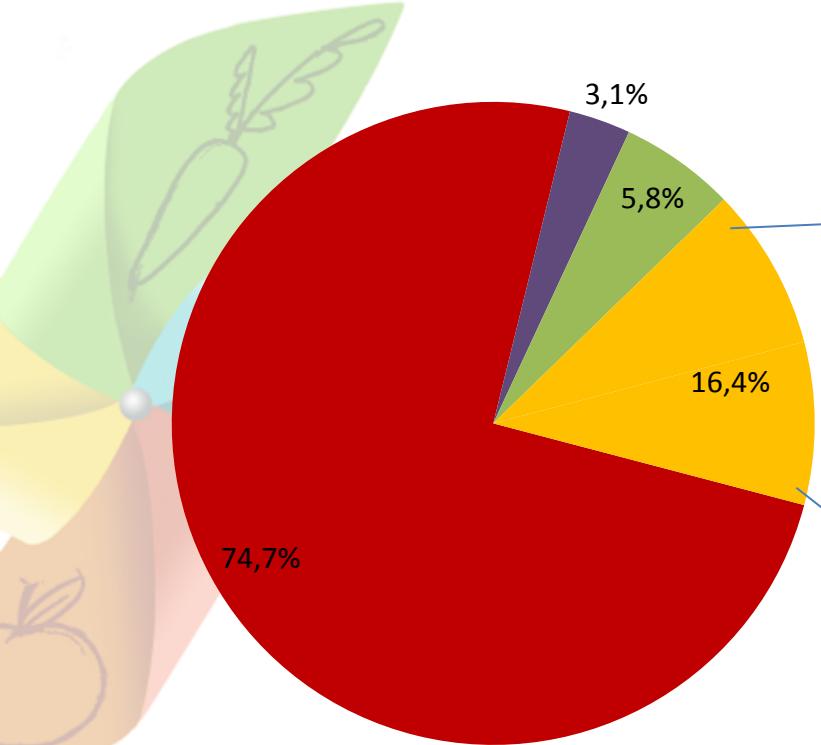

- Ostalo
- Izvoz svežih šljiva u obliku ostalih prerađevina (pekmez, pire pasta)
  - Izvoz zamrznutih šljiva
  - Izvoz svežih šljiva
  - Prodaja na pijaci

Grafikon 27: Marketinški kanali svežih šljiva za period od 2003. do 2013.

Izvor: Sopstveni prikaz na osnovu podataka Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine i RZS

Grafikon 28: Marketinški kanali svežih šljiva u 2013. godini

Izvor: Sopstveni prikaz na osnovu podataka Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine i RZS

Šljivovica – srpski brend!

Od “unučića” do ambalaže od 2l!

Šljivovica – profil potrošača!

Hipoteza: Budućnost šljivovice jeste domaće tržište

Odgovor: Profil potrošača!

Opis prosečnog potrošača rakije

Posmatrano iz perspektive malih proizvođača

Prosečan profil potrošača rakije, koji su konstruisali anketirani mali proizvođači odgovara:

- oženjenom muškarcu
- srednjih godina
- sa završenom srednjom školom
- naseljen u prigradskom naselju
- sa prosečnim ličnim primanjima

Opis prosečnog potrošača rakije

Dobre i loše strane profila za marketing šljivovice

Dobre:

- Dostupna po ceni
- Potrošač u zrelog dobu
- Prosečna primanja

Loše:

- Kvalitet ima svoju cenu
- Mladi potrošači imaju specifične preferencije
- Urbani potrošači ...
- Viša primanja ...

Snabdevenost tržišta iz ugla potrošača

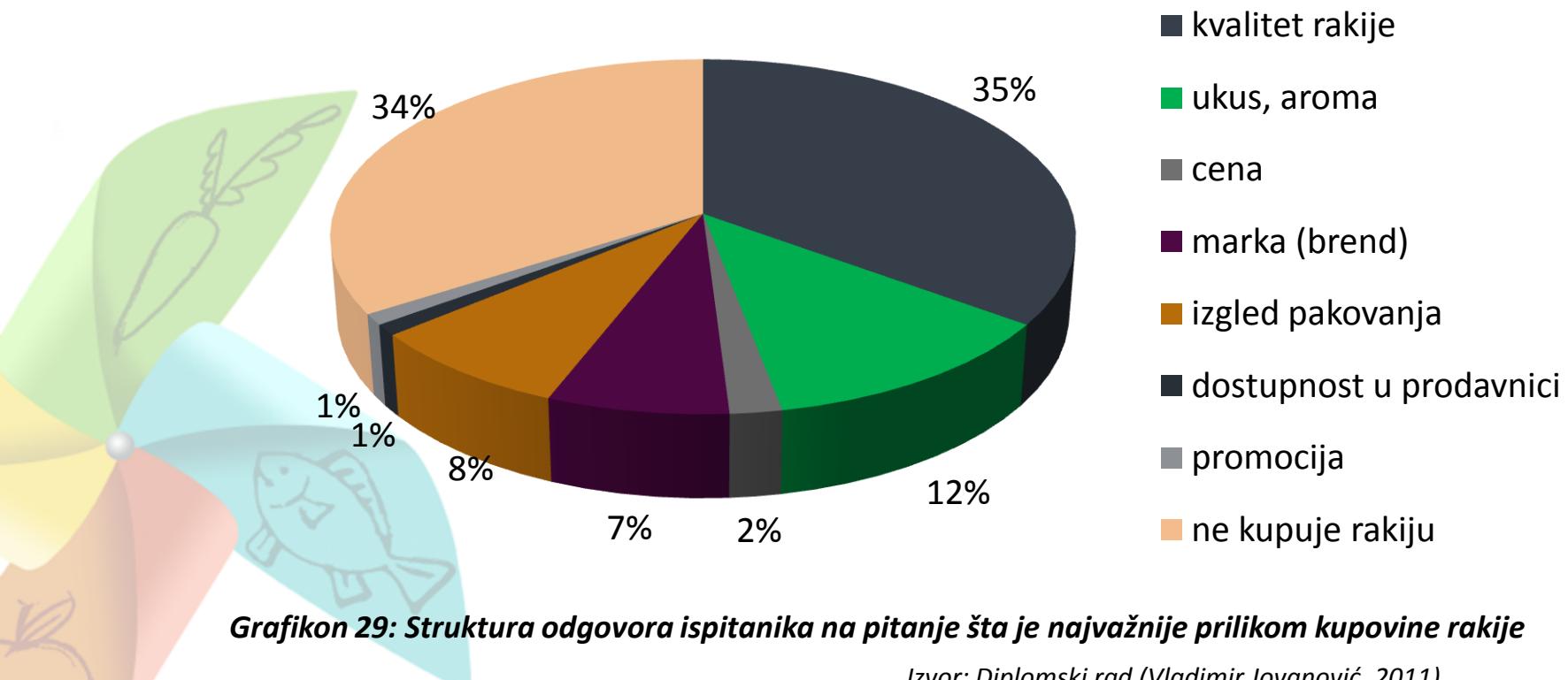

- *Istraživanjem iz 2011. godine*
- Na narednim grafikonima biće prikazani stavovi potrošača prilikom kupovine, kao i njihova ocena o snabdevenosti tržita rakijom.

Kvalitet, cena ili možda nešto drugo?

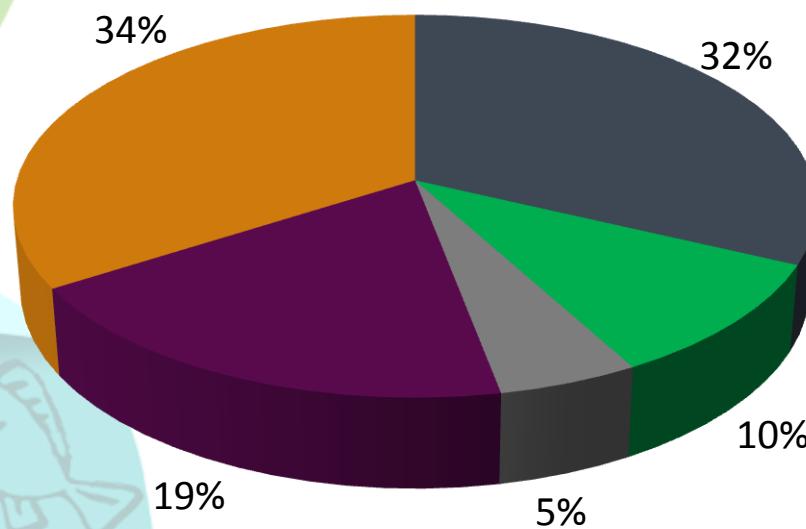
Faktori pri kupovini rakije

Grafikon 29: Struktura odgovora ispitanika na pitanje šta je najvažnije prilikom kupovine rakije

Izvor: Diplomski rad (Vladimir Jovanović, 2011)

Vernost brendu!

Grafikon 30: Reakcije ispitanika na nenađenje željene marke

Izvor: Diplomski rad (Vladimir Jovanović, 2011)

■ Kupim rakiju druge robne marke

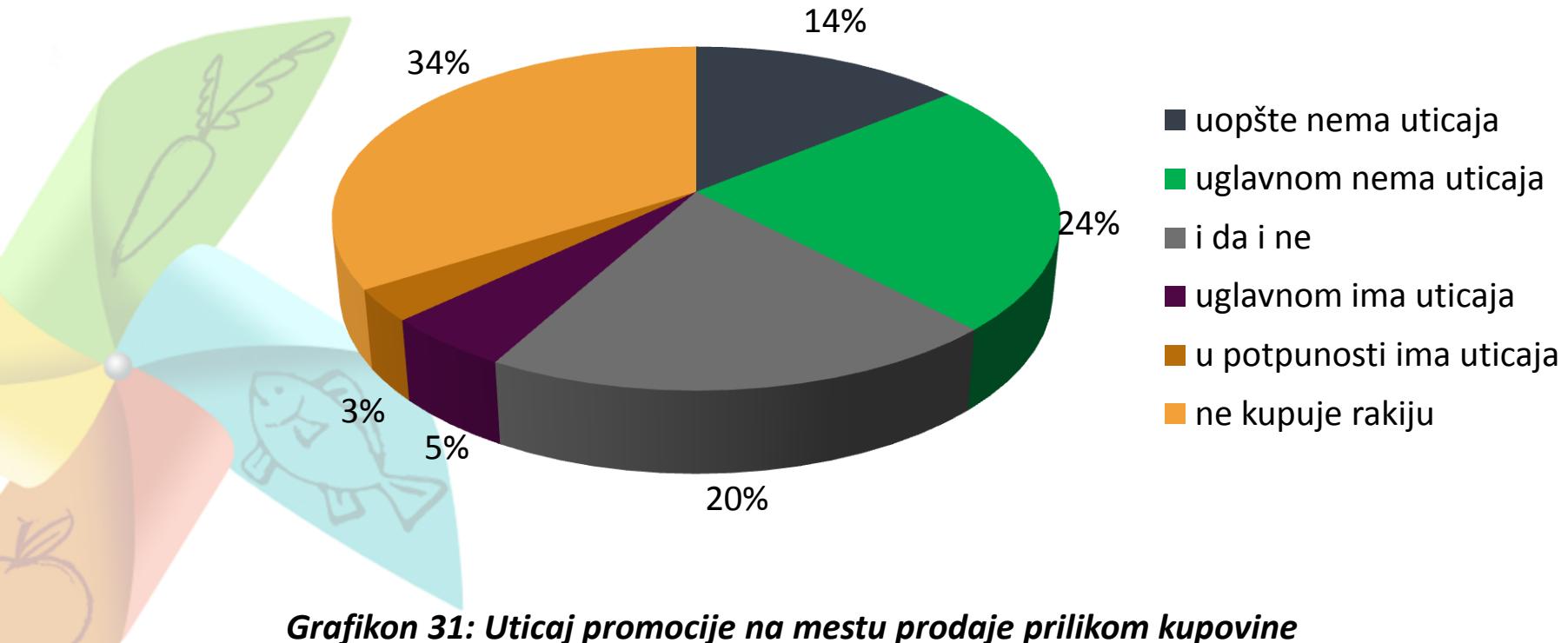
■ Idem u drugu prodavnicu dok ne pronađem željenu marku

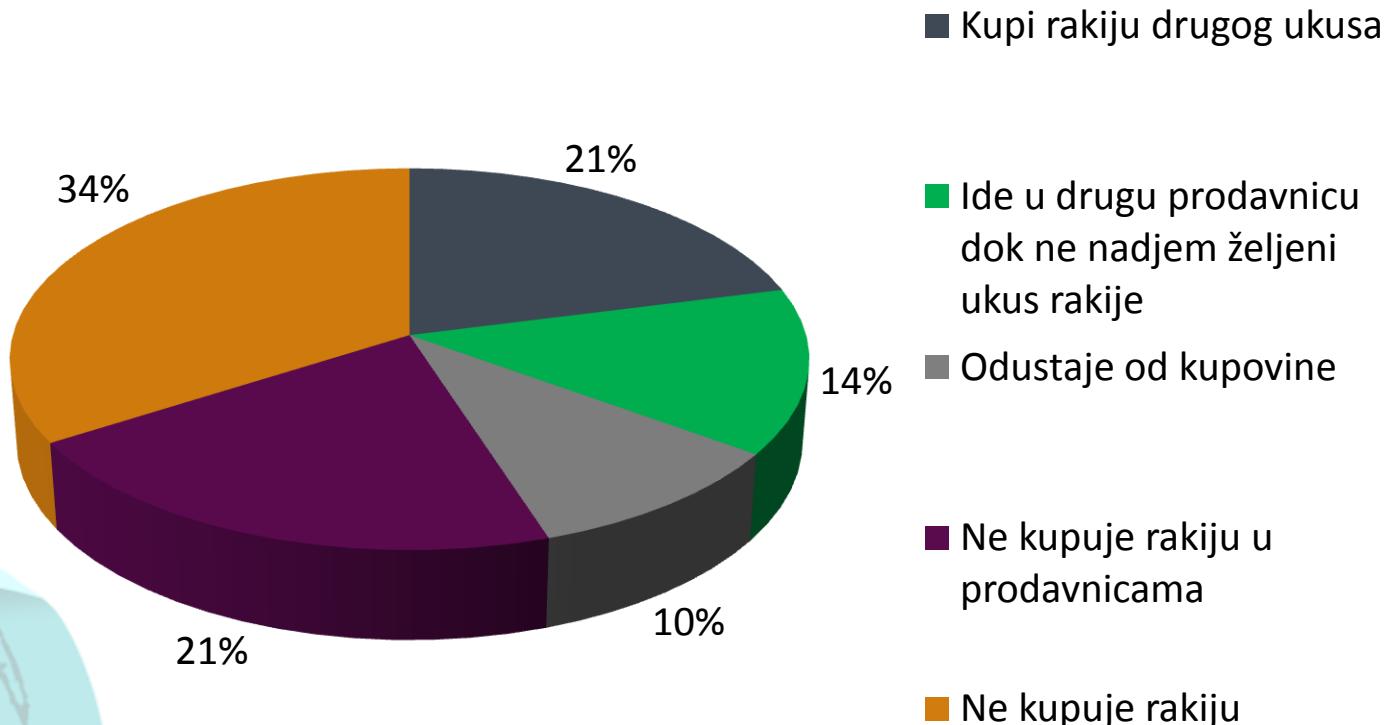
■ Odustajem od kupovine

■ Ne kupujem rakije u prodavnica

■ Ne kupuje rakiju

Značaj promocije!

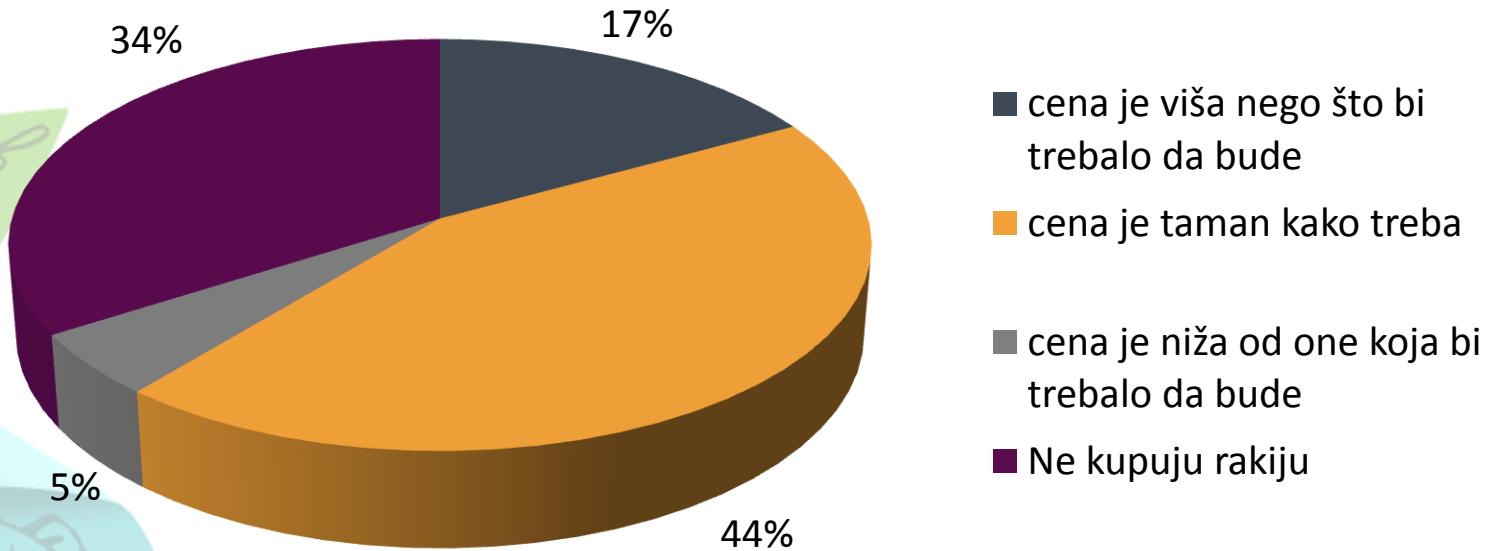
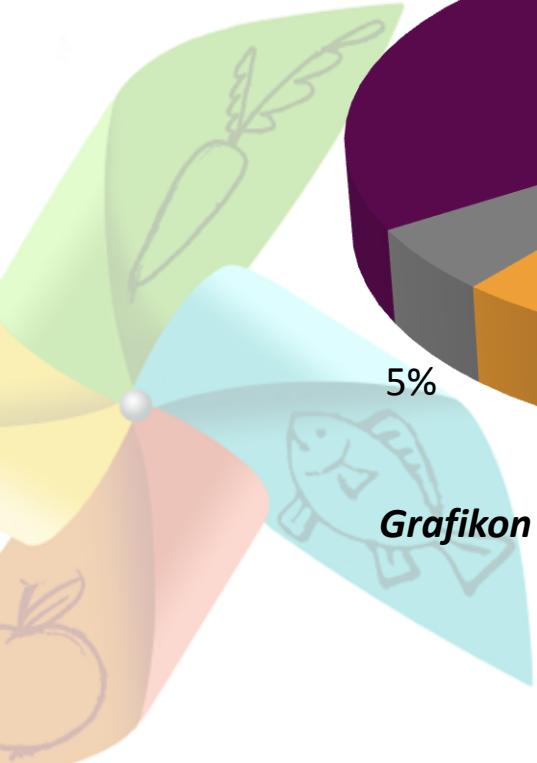

Grafikon 32: Reakcije ispitanika na nenalaženje željene vrste rakije

Izvor: Diplomski rad (Vladimir Jovanović, 2011)

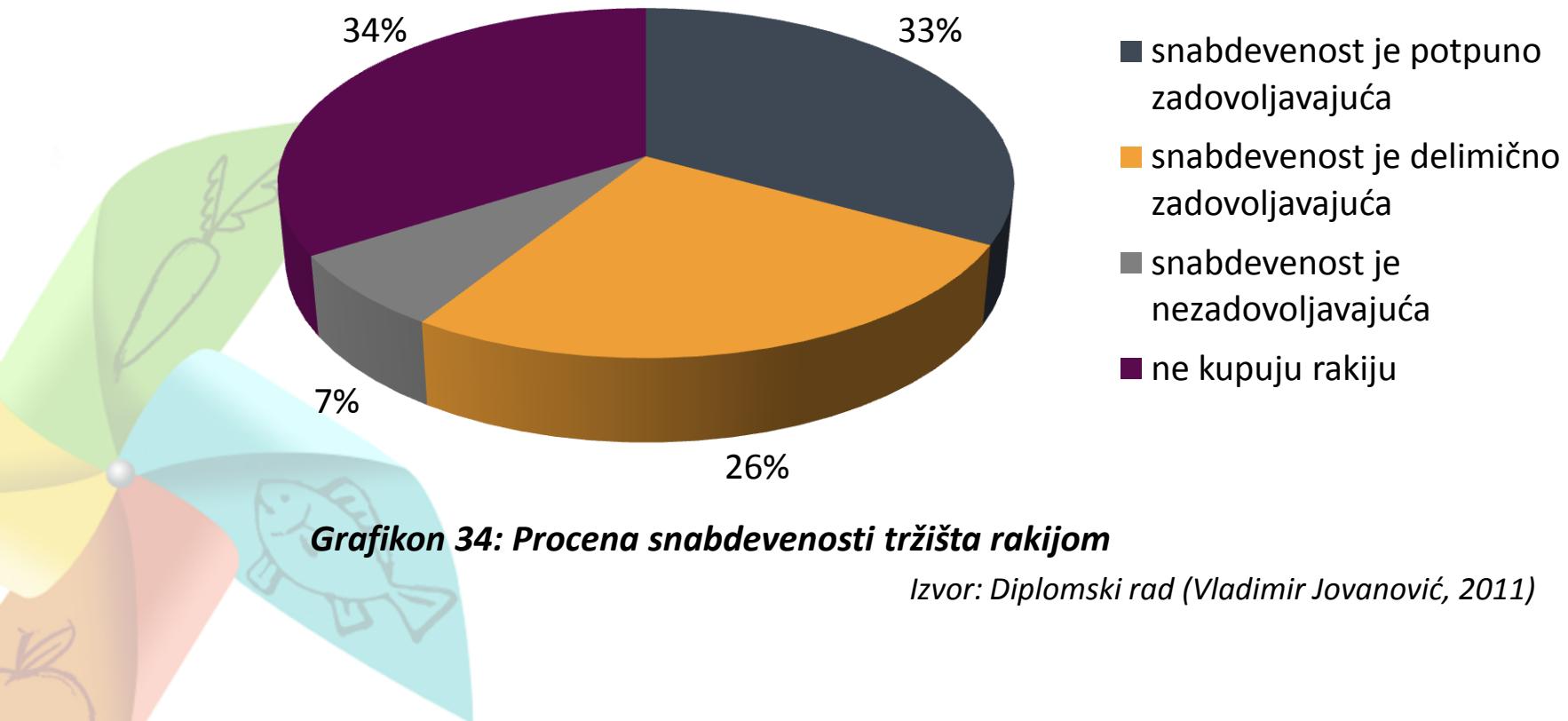
“Taman kako treba!”

Grafikon 33: Procena visine cene rakije na domaćem tržištu

Izvor: Diplomski rad (Vladimir Jovanović, 2011)

Dovoljno rakije za sve!

Izazvovi u prodaji rakije

Registracija proizvoda

- Proizvođači – trgovina , turizam, ugostiteljstvo, prodaja na kućnom pragu.

Zahtevi tržišta

- Potrošači
- Voćarska proizvodnja srednji ili dugi rok.
- Podrška poljoprivredi

Provera kvaliteta rakije

Anaalize u ovlašćenim laboratorijama

Navike u potrošnji rakije

Šljivovica se pije za vreme:

- praznika
- svetkovina i manifestacije
- radnim danima
- kod kuće uz ručak i večeru, kao i u časovima odmora
- u radosnim i tužnim momentima

“Red je da se nešto popije!”

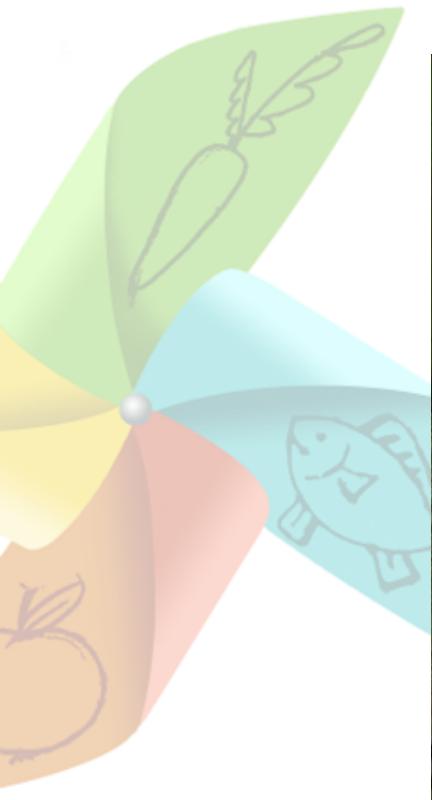
Domaće i međunarodne manifestacije

Rakija Fest – Beograd

Rakijada - Šljivovački sajam domaće rakije - Čajetina

Parastos dudu – Kovilj

Rakijada - Pranjani

Sajam šljive u Osečini

Međunarodni festival šljive i voćnih rakija u Ugljeviku - BiH

Bulgarian Plum Festival - Bugarska

Rezime

- Srbija je drugi najveći proizvođač šljive u svetu
- Prinosi, proizvodnja i cene promenljivi
- Najviše se izvoze sveže šljive
- Rusija i BiH najveće kupci
- Od ukupne proizvodnje šljiva, u rakiju 75 %
- Prosečan potrošač srednjih godina
- Kvalitet rakije zadovoljavajući
- Cena je „taman kako treba“
- Ponuda rakijom je zadovoljavajuća
- Promocija rakije u povoju

Tema:

Marketinški kanali šljive u Republici Srbiji

Živeli